పెద్ద కథ:

గులకరాళ్ళలో గులాబిపువ్వు

శ్రీమతి తెన్నేటి అహల్యాదేవి

ఆ అనాథాశ్రమం ఇప్పటికీ నా కళ్ళకుకట్టినట్లే ఉంటుంది. అక్కడి నుంచే నేను సరాసరి సైన్యంలో లిస్టు అయ్యాను. మెరి తిరిగిన కండరాలతో ఆరడుగుల నల్లరాతి విగ్రహం లాటి నా ఆకారం చూసి, పటాలంలో తోటి సైనికులంతా 'అబ్బ ఘటోత్కచుడేరా' అనుకోడం నాకింకా గుర్తుంది.

సైన్యంలో చేరిన తోటే, నా అనాథ జీవితానికి త్వరగా స్వస్తి ఎత్తుకుందని చెప్పా. మా గోడవూలు, ఆరు కాయలుగా సైకిళ్ళిచ్చాను. ఒక సైపు మేనా, ప్రతిష్టలు, మరో సైపు సంపత్తితోనుకున్నాయి. పటాలంలో ప్రతి సైనికుడూ నన్ను గౌరవిస్తుంటాడు. మన్యంలో మా మేజర్ హిమ్మత్‌సింగ్‌కు నేనంటే ఎంతో అభిమానం. ఎప్పుడో నేను తన ప్రాణాలు కాపాడిన సంగతి ఆయన ఎప్పుడూ ఆశ్చర్యంగా గుర్తుచేసుకుంటూ ఉంటాడు. నాకు కూడా ఆయన పట్ల ప్రేమ, గౌరవం ఉరికే వస్తూండేవి.

పై అధికారి అయిన, నతో మాత్రం సర్దార్ హిమ్మత్‌సింగ్ ఒక మిత్రుడి వాగే వ్యవహరిస్తూ ఉండేవాడు.

నా తాతి దండ్రులెవరో నాకు తెలియదు. అసలు ఆనాథాశ్రమంలోకి ఎలా వచ్చానో కూడా నాకు గుర్తు లేదు. ఎప్పుడైనా తీక్ష్ణంగా ఆలోచిస్తుంటే నా జనితం తీలగా గుర్తుచేస్తుంది. మనకు చీకటిలో ఏవో జాలరాలు దుర్వాల్లగా—పెద్ద పెద్ద కొండలా, వాటి మధ్య ఏదో కొండజాతి కుటుంబం, ఎవరో ఒక స్త్రీ మరణం—జ్ఞాపకాలు తళ్ళ ఏవో.... స్మృతిపథంలో [illegible] వెనక నక్షత్రాల ప్రాంతంలోనే పుట్టి ఉంటా. పెషావర్ ఎంటీ ఎనిమిదో పెళ్ళబాలుంకిల్లా గ్రామం ఎలా వచ్చానోగాని, అక్కడి అనాథాశ్రమంలో పెరిగాను. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం పుణ్యమా అని సైన్యంలోచేరి, ఇంత త్వరలో హవల్దార్ పదవి అందుకోగల్గాను. ఇటువంటి కొండజాతుల అభిమాన్యాలు పెచ్చరిగి పోవడంతో, వాటిని అణచివేయడానికి మా పటాలము హిమ్మత్‌సింగ్ నాయకత్వంలో ఈ మధ్య పొద్దుల్లో డ్యూటీ మీద ఉంది. ఈ ఆఫ్రిది మెహసూదీ మొదలైన కొండజాతుల వాళ్ళ మోటు తనమే వాళ్ళ కూడా మార్షియలిస్టులని ఉంటుంది, నీళ్ళకి నలాంటి సామాన్యులకు తెలియాలనీ, తోటి సైనికులు అంటుండేవారు. "అసద్. నీదేం జాతి చదువూ, సంధ్య ఉంది. పర్యాదా, కున్నవా తెలుసు. ఇం తేదా గాని, కరకుతనం, కోపం.....నీటిల్లో నువ్వు వాళ్ళ జుట్టులోంచి ఊడి పడ్డావు అంతే.... అనే వాళ్ళు పరిహాసంగా.

ఆకోసారి ఆ కొండల్లో పడి మనసారా సంచరించాలని పిస్తుంది. కానీ ఆ పరిస్థితుల్లో అందులోనూ లేదు.....అని యోచిస్తూన తీవ్ర వాంఛ ఆ పోసుంటుంది. అదం... ఒ మరు భూమి, తనదానికి ఏమీ దొరకదు. అక్కడి ఆటవికుల—ఏదో లోట్టికోసం నిస్సంకోచంగా ఒక మనుష్యుణ్ణి నరికి పారేస్తారు. ఒక్కరుబ్బు గుడ్డ కోసం ఎంతటి అఘాయిత్యాలైనా కలవడతా.. సైనికులనీ రైతే ఉన్నప్రత్యేక నన్ను పెట్టి ఉంటారు, ఒ తుపాకి కోసం నంలో తెగి పుతోనిపోయి ల [illegible] అడాటుగా దిన్నుకు లేని ఒక్క గలరులో వాడిగొంత పట్టి కన్ని పడ్తుంటారు. ఆ నాటి భాగలతోంలో నేను పడేకాను. మరుక్షణాలో నా బాకు వాడి గ్రీటస్ పరిపాలకులకు పీల్కాక పెద్ద తల గుండెల్లో కూసుకు పోయింది. ఆ ఆఫ్రిదీ గ్రామం వాళ్ళు తాపులించారు.

ఆ జాతితో ఇప్పుడు ప్రతివాడు నన్నెరి [illegible] నుగు, ప్రతివాడు నన్ను విరుచుకు తినడానికి చూస్తుంటాడు. ఎన్నోసార్లు నేను వాళ్ళకి దొరికితే నుక్కలు ముక్కలు చేశారన్న వదంతులు! నా సైనిక జీవితంలో ఎందరుఆఫ్రిదీలు పాతవారాలో, దుస్సాహసంతోనిండిన పట్టి బంధించి కారాగారాలకి పంపానో, నా దళంతో దాడి చేసి వాళ్ళ ఎన్నెన్ని గుడిసెలు సంతరాలు స్త్రీల చేతాపాళ్ళు ఏనడ మరిచిపోలేం. అందుకే నేనెప్పుడు జాగ్రత్తగా ఉంటాను. ఎ క్కడుకూడా నేనెవ ఒక్కరాత్రి కన్నా ఉండేది లేదు.

• • •

తెలతెలిపోయిన కొండజాతుల్ని అదుపులో పెట్టడానికి నా పటాలం ఇంకా సరిపోదు లోనే కాదుంది

మధ్యాహ్నం సుమారు రెండు గంటలు కావచ్చింది. నేను మా మేజర్ ఇంటికి పోదామని బయలు దేరాను.

కొద్ది రోజుల క్రిందటే మా సైనిక దళం ఆనవిన పర్వతాలన్నీ గాలించి, ఆఫ్రిదీల పల్లెలు కొన్ని తగుల లెట్టి నీతాపాం చేశాం. ఉంటోళ్ళెవరు కొంచెం మా ప్రజాలకు ప్రశాంతి దొరికింది. ఇంతట్లో ఉద్రవ మేమీ రాకపోవచ్చు. సివిలియన్ పిశ్చితగా కబురుల్లో నవ్వుతు , తుళ్ళుతూ కాల యాపన చేస్తున్నారు. కూతురు కూతురు విసుగొచ్చింది. [illegible] అలాంటి దేమీ ఇలా సర్దార్ సాహెబ్ ఇంటికి బయలు దేరాను.

దారిలో ఆగకోకుండా అహాయిత్యం కొంచెం దూరంలో, ఆ సందు పలువులో, ఒక ఆ పిడీ, ముసలి —కానీ ఇప్పటికీతలున్న కుంచెబ్బ వారికి యుపకుణ మెలు పిరిచి. సాస్త్రాడు ఒక సైనికుడిలో సెలుగులాడు తూనిపిపాడు. నేను సంగతి గుర్తించేసరికే వాళ్ళు సైనికుణ్ణిఅనా తంకత్తితోపొడిచేశారు సైనికుడిపద్ద తుపాకి ఉంది, ఇంకేం ఇదంతా దాసోహమే తెప్పపాటులో సైనికుడు ఉన్న చోటు చేరాను. అప్పటికే అతని కథ సమాప్తమయిపోయింది. ఆఆఫ్రిదీ వృద్ధుడు తుపాకిలో నలాయసం పొంచాడు, నేను వెంట పడ్డాను. వాడి నేగం చూస్తే నాకు ఆశ్చర్యం, సిగ్గూ ఆవరిస్తున్నాయి. ఒక్క ముడియలోపలుంచు తిరిగి వాయవ్యమైనాడు. నేనేమైనా వాణ్ణేనది తేని లేదనుకున్నాను. ఎట్టి చేతుల్లో వెనువదిలిగి రాదలుకోలేదు. తరుమబుతు నేఉన్నాను. చివరకెలాగో, సరిహద్దుల్లోకి చిరుతలా చీరుతూ ఉండగా నేను వాణ్ణి పని పించ గలిగాను.

ఆఫ్రిదీ అక్కడ ఆగి, వెనుదిరిగి చ చాడు. నేను ఒంటరిగా వున్నాను. హఠాత్తుగా వాడ తుపాకి ఎత్తి గురిపెట్టాడు. నేను తటాలున చేతులపై నేకిక్కడం గాను. అదే క్షణంలో ఆ నిర్జన ప్రాంతమంతా 'ఠేం' అనిప్రతిధ్వనించింది. తన టాపువ్వుగా వచ్చిన తలప్రక్కనే ఉన్న ఒక చిన్న రాతికి తగిలింది. నేను కెవ్వున కేకవేసి బోర్లా పడ్డాను. జాగ్రత్తగా, మెల్లగా అడుగులు వేసుకుంటూ నా వైపు వస్తున్నారు ఆఫ్రిదీ. సంతం దగ్గరికి రాసిచ్చాడు లేని ఒక్క గలరులో వాడిగొంత పట్టి కన్ని పడ్తుంటారు. ఆ నాటి భాగలతోంలో నేను పడేకాను. మరుక్షణాలో నా బాకు వాడి గ్రీటస్ పరిపాలకులకు పీల్కాక పెద్ద తల గుండెల్లో కూసుకు పోయింది. ఆ ఆఫ్రిదీ గ్రామం వాళ్ళు తాపులించారు.

జీవిత నటకం మీద తెరపాతింది. ఒక్క క్షణం వాడి ముఖం కెరిపిన్నా జాలాసు.అక్కడే ఉండడం క్షేమం కాదని పించింది. నేను దిక్కులా పరికిస్తూ వెను దిరిగాను.

ఈ సరికి మా పటాలంలోని సైనికులు కొందరు నాకు యెదురు వస్తున్నారు. అంతా చుట్టు ముట్టారు. ఒకటే ప్రశ్నలు. నేను ఆచేగంలంతా అప్పుడే తేల్చుకుంటున్నాను. వారి మాట లేవీ నా దృష్టిని మరలించలే పోయినై. ఎందుకో అమాయకపిడి ముఖం తల్లుకుంటే నా మనస్సులో భయం ఆవరిస్తోంది. "ఇది నరకెంతసేపిది చలలేదు? ఏమిటి ఈ వెర్రి ఆందోళన? అ [illegible] కొంత కుదుట పర్చుకున్నాను.నాళ్ళ [illegible] ప్రశ్నలకు నేస్తూంటే, ముసలి [illegible] ఏదో రెండుముక్కలలో జవాబు చెప్పా, పట్టణం వైపు నడిచాను. కొందరు సివిలియాలు ఆఆఫ్రిదీ శవాన్ని ఈడ్చుకుంటూ నా వెనుకే వస్తున్నారు. ఈ పట్టణంలో అంతా నాకు బ్రహ్మాణంపట్టారు. నేను కిమ్మనకుండా హిమ్మత్‌సింగ్ ఇంటిలో లోనికి ప్రవేశించాను.

ఆయన లోపల గదిలో ఏదో వ్రాసుకుంటున్నాడు. కిటికీలోంచి నన్నుచూస్తూనే, చిరనవ్వుతో స్వాగత పూర్వకంగా పల్కరించాడు, "ఏం చేశావ్? అంతులేల్చుకునే వచ్చావను కుంటాను.?"

"ఖా, సర్దార్ సాహెబ్. కానీ ఎందుకోవాది కొంచెం పిరికి గుండె అయిపోయింది....."

ఆశ్చర్యంతో అన్నాడాయన, "అసద్‌ఖాన్‌దా? పిరికిగుండె. ఆసంభవం....."

బయటికి చూస్తూనే నేను అన్నాను, "సర్దార్ సాహెబ్. లోపల కూచో బుద్ధి కావడంలేదు. ఇక్కడ చల్లగా ఉంది. పరదాలో కూర్చుందామా?"

మేజరు లేని ఆదరంతో నా నీవు నిమురుతూ అన్నాడు, "అసద్. పరుగెత్తి పరుగెత్తి నీవు చాలా అలసిపోయావు.....అంతే సంగతి... సరే పద."

ఇద్దరం ఇక్కడ పరండాలో కూర్చున్నాం. కాఫీ వచ్చింది. ఎదురుగా చౌకు దగ్గరఆ ఆఫ్రిదీ శవం పెట్టారు. చుట్టూ జనం మూగారు. అక్కడివాళ్ళు కొందరు నావైపు చూసిసజ్జలు చేసుకుంటున్నారు. ఈ దృశ్యమంతాచూస్తూ సర్దార్ సాహెబ్ అన్నారు, "అసద్‌ఖాన్.చూశావా ప్రజల దృష్టిలో నీవెంత గొప్పవాడవో. నీ అంతరాత్మ కి అభిముఖ్యత కోసం నేనప్పుడే ప్రభుత్వానికి ప్రాయాలని కూడా నిశ్చయించాను."

నేను కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా "అదంతా మీ ఔదార్యం" అన్నాను.

"ఔదార్యం కాదు, సైనికుడిగా నీకున్న సాహసం. వారినీవేమో 'నది పిరికిగుండె' అని అంటాపు.

నిరు నవ్వుతో అన్నాను, "లేదు సర్దార్. ఈ ఆఫ్రిదీ నంపిన్నటినుంచీ మనస్సు అదోలా అయిపోయింది.

"ఆ ఏమీ లేదు.....ముసలివాడుకదా అని నీకు అలా అనిపిస్తూ ఉండవచ్చు."

మనస్సు కుదుట పర్చుకుంటూ, "అంతే అనుకుంటాను". అన్నాను.

సరిగ్గా ఆ సమయానికి ఒ ఆఫ్రిదీ మణి ఆ ఇంటి గడపలో నిలబడిపోయింది. సర్దార్ సాహెబ్ కళ్ళు ఆమెవైపు మరలాయి. ఆయన స్తంభించి పోయాడు. ముఖం తెల్లబారి పోయింది. ఆయన చూపు నావైపుమరల్చాడు అశ్చర్యంతో ఆయన ముఖం చూస్తున్నానేను నా దృష్టిని గవాక్షంవైపు మరలించాను.

నా ఒళ్ళు గగుర్పొడిచింది. ఆ సుందరి బలిష్ఠమైన శరీరం పురుషుల్లో కూడాతక్కువే. భాకీ జమా—పీతి లంగరా, తలకుచుట్టుకున్నపురుమాలు....నిండుయవ్వనం ఆమెలో తొణికిసలాడుతోంది.కావి..ప్పుగు [illegible] ఆకులు ఎప్పుడో నైన [illegible] కత్తించితిరతాయి. ఆమె చూపు తప్పుడు సర్దార్ సాహెబ్ నుంచి నావైపు మరలినై. చింత నిప్పుల్లాంటి ఆ చూపులు న దేహాన్ని తగిలిస్తున్నట్లనిపించింది. ఎంత నేపు అలా నిల్చు దోగాని, తల వంకించి తటాలున మాయమైంది.

సర్దార్ సాహెబ్ అప్పటికీ గాని మళ్ళీ మనిషి కాలేదు. హఠాత్తుపైనుంచి ఒకపిడుగు పడి పోయినట్లని పించింది. నేనే చివరకు పెల్లగించుకుని అన్నాను, "ఏమిటిదంతా? ఎవరీ ఆడుపులి? మీకు తె [illegible] తనమే? '1

ఒక బరువైన నిట్టూర్పుతోమేజర్అన్నాడు, "ఆహా. [illegible] తెలుసు....ఒక కాలంలో అది నాసొంపు [illegible] పిడేది. తన ప్రేమం అడ్డు వేసి నన్ను కాపాడింది కూడాను. కాని ఇప్పుడు నాపేరు చెప్పి [illegible] మండి పడుతుంది. ఇదివాభార్య నిండు ప్రాణాలు తీసింది. తీన్రి చూసినప్పుడల్లా నా గుండెలు తల్లడిల్లి పోతాయి. ఆ హృదయ దృశ్యమేనా కళ్ళముందు తాండవిస్తుంది.....

[illegible] చూపులు [illegible] తమరు [illegible] కోసం...

ప్రపంచంలోని ఏ ఒక్క ఇతరటూత్‌పేస్టు కన్నా కాల్గేట్‌నే ఎక్కువ మంది వాడుతున్నారు!

DC-G.39.TL

కాల్గేట్‌తో రోజంతా పెద్ద స్థానాన్ని నిరోధించండి దంతక్షయాన్ని నివారించండి!

వారంవారం ఆకాశవాణిలో

(నవంబర్ 2 వ తేదీ నుంచి నవంబర్ 8 వ తేదీ వరకు)

ఈవారం నేను విన్న మూడే మూడు కార్యక్రమాలనుగురించి మాట్లాడుతాను. నిజానికి యింకా ఎక్కువ కార్యక్రమాలే వివాటిలో చెప్పదగ్గ విషయాలు చాలవరకు నేను యిందివరకు ముచ్చటిస్తూ ఉన్నవే కాబట్టి వాటికి చర్విత చర్వణ దోషం పడుతుంది. అందువల్ల నావ్యవహారంలోనుండి క్రొత్త విషయాలను గురించి ముచ్చటించడానికి ప్రయత్నిస్తూ ఉంటాను. నాఅభిప్రాయం యిందులో యీ నా విమర్శలు రేడియో వారికి కొంచెం ప్రయోజనకరములు ఉండగలవనీ, పాటకులకు రేడియో కార్యక్రమాలలోని సుగుణాలు బలపడుతూ ప్రత్యేకతలూ కొంతవరకు తెలుపుడు చేయడానికి వీలు పుతుందనీ, ఏ కార్యక్రమమైనా బాగుండకపోగాని, నోగుండదనిగాని చెప్పి వూరుకోవడంలో విశేషమేమీలేదు. ఎందుకనగా దీనికి ఎందుకు బాగుండలేదో చెప్పడం, దానిని అంతకన్నా బాగుండేటట్లు చేయడానికి వీలిడం కృషి చేయవలసి వస్తుంది. నా నిర్ణయం పెట్టుకున్నాను. ఈ ధ్యేయంలో ఎంతవరకు కృతకృత్యుడనవుతానో నిస్సంకోచంగా నేను బాధ్యత పాటలకే వదిలివేశాను.

ఇక కార్యక్రమాలగురించి. మొదటి కార్యక్రమం 4వ తేదీ మధ్యాహ్నం 'వనితావాణి'లో భాగంగా విజయవాడనుంచి ప్రసారమయిన ప్రసంగం, "అబద్ధం చెప్పడం ఒక కళే" అన్నది. ప్రసంగం బాగానే ఉంది. అయితే "అబద్ధం" అన్న పదానికి నిర్వచనం ఏమిటి అన్నది ప్రశ్న. "శుద్ధ" నిజంకాని దంతా "అబద్ధం" అనే నిర్వచనమే తీసుకుంటే, "ఉత్ప్రేక్ష", "అతిశయోక్తి", ఒకానొక సందర్భంలో "ఉపమ" కూడ అబద్ధాలలోనే జమకట్టవలసి వస్తుంది. యిది సరి అయిన నిర్వచనమేనా? అయితే యీప్రసంగం బాగానే ఉంది. వక్త (ఆమె పేరు నేను వినలేదు, ప్రసంగం ఆరంభంలో చెప్పారేమో) ఈ నిర్వచనాన్ని తీసుకున్నారేమో కాదన్న. వారు యిచ్చిన ఉదాహరణలు నా వరకు యీకోవకు చెందినవే. అయితే యీప్రసంగాన్ని రేడియో వారు యీదృష్టితో ఏర్పాటు చేసి ఉంటారని నికి దాని భావం, నాకుటుకు నాకు పూర్తిగా అవగాహన కాలేదు. వాటకం అంతా విన్న తర్వాత యీనాటిక భావం నాకు పూర్తిగా అర్థంకాలేదేమో అనిపించింది. విన్నంతవరకు నాటిక బాగానే ఉంది. పాత్రధారులందరూ బాగానే చేశారు.

ఇక మూడవ కార్యక్రమం శనివారం మధ్యాహ్నం కార్మికుల కార్యక్రమ భాగంగా ప్రసారమయిన నాటిక "తొలికిరణం". ఇందులో అస్పష్టతలు చాలా కనబడ్డాయి. . అవన్నీ సవరించుకోవచ్చు, కాని అసమంజసాలు మాత్రం ఉన్నాయి. నాటికలో పాత్ర ధరులకు ఎవరికీ లేని తెలంగాణా "యాస" ప్రాంతీయపు ఉచ్చారణ, ఒక తాయారమ్మకు అంటగట్టడం ప్రత్యేకత బోధపడలేదు. అంతకంటేకూడా ఏ సూచనలేకుండా దాదివరకు కిష్టయ్యను, ఒకసారి డెప్పుతో తీర్థ సమయంలో ఎప్పిపోయినే కొడుకును చెయ్యడం వాడ కృత్రిమ విధానం యిది. కథను ఒకరకంగా అంతంచేయడానికి ఏర్పాటు చేసిన ఒక కృత్రిమ ప్రయోగాయారకం (Suspense) మన సినిమాలలో చాలా కనిపిస్తూ వుంటుంది. అది నాటకానికి అతకనిపించకోదు. ఇక ధ్వని సంయోజనంలో గోదావరిలో స్నానమాడుతూఉన్న సందర్భంలో వినిపించిన ధ్వనులు చంటిపిల్లలను గూడా బాధ్యపెట్టలేవు. ఒకబాల్చీలో నీళ్ళను చేలలో ఎత్తి పోసినంతమాత్రాన యీ వాతావరణం సృష్టించగలమనుకోడం పొరపాటు. స్నానమాడుతూ ఉన్న వారి గొంతులో ఆలాపనజడిలో యితరశబ్ద సమ్మేళనంతో కార్యక్రమలనిన యీవాతావరణ సృష్టికి యింకా ప్రత్యేక పరిశ్రమ కావాలి. అది చేయకపోతే నప్పుడు అది పూర్తిగా వదలుకోవటంభ్యం. నాటిక పేలవంగా ఉంది అన్నివిధాల.

—కౌండిన్య

సీ కారం

యమునా తీరం:

రచన: కె. రాజమల్లారావు, వెల: రు. 1.00

ప్రచురణ: నివేదిత ముక్తకళామితి, మార్కాపురం.

పిల్లలకు బొమ్మలతో గాంధీజీ జీవిత కథ:

రచయిత: కార్యవూడి వాగేంద్రరావు

వెల: పాలా: ప్రకాశకులు: బుర్రాత్మన పబ్లికేషన్స్, లామాలావుపేట, కాకినాడ—4.

సంస్మృతి:

(బాపూజీ శతజయంతి సంచిక)

వెల: 60 పైసలు.

ప్రచురణ: సాహితీసంపత్, సాకేత్—అశోక నగర్, భీమవరం.

పుస్తకపరిచయం

కల్యాణి

రచయిత: తమ్మన వెంకటేశ్వరరావు 1/8 క్రౌనుసైజు 140 పుటలు, ప్రచురణ: సాహితీ సంసద్, భీమవరము. మూల్యం మూడు రూపాయలు.

'విశ్వ శ్రేయః కావ్యమ్' అన్నారు పెద్దలు. కవి క్రాంతదర్శియై కథావస్తువును సర్వాంగ సుందరంగా దిద్దితీర్చినవారు అతని కావ్యము విశ్వ శ్రేయోదాయకమవుతుంది. కేవి వేరు కవి — కావ్యము వేరు వేరుగా ఉండవేతవి.

'కళ్యాణి' ఒక ఆధునిక కావ్యము. నలుగు ఆశ్వాసములు గలది. 'కళ్యాణి' అన్నపేరు కథానాయిక అంటూ కమలను కథానాయకుడైన రామచంద్ర శర్మ పెండ్లికి ముందు సంబోధించినదనుము. రామచంద్ర శర్మ అనే బ్రాహ్మణ యువకుడు తన సహాధ్యాయిని యైన 'కమల' అనే కాపు కన్నెతో కలసి పారిపోవడం సేవచేసి చివరకు ఆమెను పెండ్లిచేసి కొంటాడు. ఇదీ ఇందలి కథ. ఈకావ్యంలో ముఖ్యంగా గమనించదగిన విషయములు రెండు మాత్రమే. ఒకటి హరిజనోద్ధరణము. రెండవది వర్ణాంతర వివాహము.

కవి ఆధునికుడే గాని ఛందస్సులో క్రొత్తదనము లేదు. కథాగమనంలో [illegible] లేదు. కాని కవి మాత్రం ఉభయ భాషలలో గట్టి ప్రావీణ్యము గలవాడు. ప్రబంధ కావ్యము ప్రబంధ కవితాకోణంలోనే సాగింది. వృత్తములు ఏక సమాసములో నడవినవి. తరువాతి ఆశ్వాసములలో కైలి కొంత దిగజారిపోయినది. కావలో ఇంత పటిమగల వాడయ్యు వెంకటేశ్వరరావుగారు "కాన్సుపిల్ల—పస్తాదు—స్కూలు ఫైనలు — ఇంటరు మొదలగు పదములను ప్రయోగించుటలోని అవుచిత్యమును అనూహ్యము. ఈకావ్యపు పద్యము కవిగారి వర్ణనా సామర్థ్యమునకు మచ్చుతునక.

"అక్కు పాచకుండు జగన్మోహనమైన స్వీయ కిరణాలతో నిప్పు పెట్టి విసిరి మంట లెగయించి తావంపు పంగళమున ఒవులను మాడ్చి పేలాలు చేయదొడగె".

ఈకావ్యంలో ప్రధానపాత్రలు రెండు మాత్రమే. కథానాయకుడైన రామచంద్ర శర్మ, కథానాయికయైన కమల. కమల కాపు కన్నె. స్కూలు ఫైనలు పరీక్షలు వ్రాయ. పరుగులో నున్నప్పటికీ 'మంచి గాడు'. పరిధిని వంటి ప్రాడు. తన సహాధ్యాయి యైన రామచంద్రశర్మపై ఎలుగెగని వాని ముఖ తేజస్సు: ప్రవిష్టములను, గ్రమ్మ దిగజాలు కమ్మనిచెమ్మటలను, పైట చెంగుతో తుడిచి, పీనిన విసం, కొలుచు భాగ్యంబు" కొరకు ప్రథమ సమాలోకమునే తహతహలాడినది. విద్యార్థినియైన కమలను కావ్యనాయికగా తీసికొని, ఆమెను నేటి యువతరానికి ఆదర్శ పాత్రగ మలచుటలో కవిగారు సరియైన పద్ధతిఅవలంబించలేదనియే చెప్పవలసియున్నది కథానాయకుడైన రామచంద్రశర్మ పాత్రపోషణము గూడ అంతంతమాత్రముగానేఉంది. హరిజనోద్ధరణకై నడుము కట్టు కొన్న కథానాయకుడు పనిగట్టుకొని ఒకహరిజనుని వారిని దుర్వ్యవహరించుట ఆతని సంస్కారదృష్టికి తగదు. అనుటలో తప్పులేదు — సాధనమున పనులు సమకూరునని గాని విమర్శలవల్ల, దూషణములవల్ల సమస్యలు పరిష్కరింపబడవుగదా.

రెండు మూడు ఆశ్వాసాలలో కథా విషయము శ్రవణీయమై ఆచరణలో కష్టసాధ్యమైన రాజకీయోపన్యాసకుల దోణిలోనే సాగింది. రామచంద్ర శర్మ గావించిన హరిజనోద్ధరణము [illegible] ప్రజాభ్యుదయము కలిగి ఉందిగాని ఆచరణకు అందుబాటులో లేదు. కవిగారు పరిష్కరింపవలసిన రెండు సమస్యలలో వర్ణాంతర వివాహం ఇప్పటికిని ఒక జటిల సమస్యగా ఉన్నదనవచ్చును గాని హరిజన దేవాలయాలకు ప్రవేశం సమస్యేగాదు. హరిజనులు దేవాలయాలకు రావాలేగాని అభ్యంతరం పెట్టేవాళ్ళు లేనేలేరు. అంతేగాక సర్వమానవులొక సమతకై బల్లలు గ్రుద్ది ఉపన్యసించి "ఇళ్ళు తేగినవెన్క బిళ్ళగోమలు, పెండెకట్టను — అంధ్యలుకావలె" నవెడి నాయకులలంతకం లెనులేరు. ఒక్క బ్రాహ్మణ జాతివల్లనేహరిజనులు అధఃపతితులైనారనుట సమస్యను కావలెనని తప్పు త్రోవ పట్టించడమే అవుతుంది. దీనిలో వెంకటేశ్వర రావుగారి శ్రమయే వ్యక్తమైనది గాని విశేషమేమీలేదు.

నాలుగో ఆశ్వాసంలో వర్ణాంతర వివాహానికి తండ్రి ఒప్పుకోలేదు. సంస్కార ప్రియుడైన కొడుకు వ్యతిరేకించాడు. పరితాపం మాంసాలే. ఈవర్ణాంతర వివాహ సమస్యా పరిష్కారానికి కూడా బ్రాహ్మణ యువకులే ముందంగ నెయించుట గమనార్హము.

వేంకటేశ్వరరావు గారికి కావలసినంత భాషా పాండిత్యమున్నది. సహజమైన సరళమైన కవితా ధార ఉంది. వర్ణన ప్రాగల్భ్యముంది. సమగ్ర జాతీయ భావమున్నది. కాబట్టి వారు ఇతివృత్తముల నెన్నుకొనుటలోను — కథా విషయమును నడవుటలోను తగినంత శ్రద్ధతీసికొని విశాలదృష్టితో కావ్యములను ముందు ముందు రచించి ఆంధ్ర సరస్వతిని అలంకరింతురుగాక.

—మహావాది

రోజా

సువాసన వక్కపొడి, పుగాకు

తయారు చేసినవారు:

ఎన్. వి. కే. ఎం. అండ్ సన్స్, దిండిగల్

(తమిళనాడు)

అన్ని తాళములకంటె ప్రత్యేకం

• దృఢత్వంలో
• ధరలో
• చూపులో

రాకెట్ వేయరేడిమరి నిశ్చింతగా వుండండి!

దీని రెండు రివర్‌ఉ దృఢత్వ దృష్టిలో అసమానం! సర్వథా అన్ని ప్రముఖ దుకాణములలో, మూడు సైజులలో అమ్మబడుచున్నది.

తయారు: శ్రీకృష్ణ ఇండస్ట్రీస్ "లాబర్ జాబ్ గవర్నమెంటు ఇండస్ట్రియల్ ఎస్టేట్ కాన్పూర్.12 ఉత్తర్ ప్రదేశ్

సాండోజ్ అగ్రోకెమికల్స్‌తో అధిక ఉత్పత్తి - అత్యధిక లాభాలు

ఎకటిన్ — క్రిమికీటకములు: పేనుబంక, ముడత, పసిరిదోమలు పొలమపురుగు, పిండిపురుగు ఈకెక్కిలపురుగు ఇతర పత్రజాతి కీటకములు, ఎర్రనుసు, తవిటి పురుగులు మొదలగు రసముపీల్చు పురుగులనుండి (పంటనుకాపాడును.)

ఎకటాక్స్ — తెల్లపూచ తెగులు, టాబాకు తెగులు, గొట్టాలవురుగు, అగ్గితెగులు, మిడతలు, ఈకెరెక్కల పురుగు, దూదికులవురుగు, పిండిపురుగు కాయధాన్యములపల్లి, ఆకుముడత.

థయోవిట్ — బూడిద తెగుళ్ళు, ఎర్రసాలెపురుగు, దహయా పాలెపురుగు.

పైర్లు: మిరప, (పత్తి, పొగాకు, ఉల్లి, వేరుశనగ, ద్రాక్ష, కూరగాయలు మొదలగునవి.

పరి, (పత్తి, పొగాకు, మిర్చి, వెరకు, వంగ, ద్రాక్ష, నిమ్మ.

ద్రాక్ష, మొక్కజొన్న, నిమ్మ, నారింజ, మామిడి, (పత్తి, మిర్చి, బఠర కూరగాయలు

అన్డియో, ఎకటిన్, ఎకటాక్స్, థయోవిట్ బ్లూకాపర్, టిల్కెట్స్, విల్డ్రిన్‌శాండ్ 20, మెలాథియన్ ఇన్సెక్ట్స్ టి.హెచ్. పి. ఇన్సెక్ట్స్ డి.డి.టి. సాండోవిట్ మొదలగునవి.

ఉత్పత్తిదారులు: సాండోజ్ (ఇండియా) లిమిటెడ్, అగ్రో—కెమికల్స్ డివిజన్, డాక్టర్ అని బిసెంట్ రోడ్డు, వర్లి, బొంబాయి—18.

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు: మెస్సర్స్ శ్రీరామా కార్పొరేషన్ ఏలూరు రోడ్డు, విజయవాడ—2.

బ్రాంచీలు: రాజమండ్రి, హైదరాబాద్

పెద్ద కథ:

గులకరాళ్ళలోని గులాబిపువ్వు

2

శ్రీమతి తెన్నేటి అహల్యాదేవి

ఒక పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచి, సర్దార్ సాహెబ్ మళ్ళీ కొనసాగించాడు. ''అవన్‌భాయీ ఆ విధంగా నా జీవితంలో ఒక సరళ ఉద్యోగ ఆరంభమైంది. ఆ పరిస్థితి తల్చుకుంటే ఈ నాటికీ ఒళ్ళు జలదరిస్తుంది అదీ. కొండరాళ్ళపుత్యపహాజ లీలంగా తోచింది. అక్కడక్కడా ఏగుళ్ళలోంచి నన్నుని వెల్తురు పడ్తోంది. ఒక వైపు మూలగా ఉన్న చిన్న రంధ్రంలోంచి కాంతి. వెలుతురు ప్రసరిస్తున్నా, గదుస్తున్నా మూడింటే, నిశ్శబ్ద మేపటం మాత్రం కాదు:

''అన్ని ఆశలు వదులుకుని కూచున్నాను. ఆకలి ఏమీ తినలేదు. రాత్రి అంది. మళ్ళీ రొట్టెలు పడేశారు. తినడానికి బుద్ధి పుట్టలేదు. మామూలు వేళకు తూర్యా కంటంపని పించింది, 'ఖైదీ. పాటుపొడడం చేదేం?' నేను మాట్లాడలేదు. 'ఖైదీ. ఏం నిద్రపట్టిందా? పెద్దగిరమునుబిదులు చెప్పాను, 'లేదు. ఇంకేం నిద్ర? రేపేనికరగా నిద్ర.....మళ్ళీవేళ్ళాడే అవసరం లేకుండ రేపే నిద్రపోనుతూర్యా.'

''ఏం. ప్రభుత్వం దబ్బు పంపదా.'

''ఎందుకు పంపదు.....కాని—రేపేపరలోక యాత్ర. నేను చచ్చినక, డబ్బు వచ్చిన ఏం ఫలం.'

''ఆ కంటంలో నేనుభాతి విసిపించింది, 'సరే! పాడు. నిన్ను రేపు చంపకుండా నేను చూస్తాను'.

''పాట పని, పోతూ పోతూ తూర్యా అడిగింది, 'ఖైదీ. ఆరుబయట బోరుకళ్ళయ్యలో ఉండటం నీకిష్టమేన.'

''సంతోషిస్తూ అన్నాను, 'అవును తూర్యా! ఈ సరళకంన్న అదే నాకు పదేలు.'

''సరే! రేపు మాబాబుతో చెప్తాను'.

''తెల్లవారగానే నా కాలంకొనలంలోంచి విముక్తి కలిగింది. రెండుకళ్ళూ బొండ కొయ్యలో బిగించి ఉంచారు. ఇన్నాళ్ళకు మళ్ళీ ఆకాశం, చెట్లూ, గుట్టలూ, నాకు మళ్ళీ ప్రకృతి దర్శన భాగ్యం కలిగింది.

''సర్దార్ వచ్చి అన్నారు, 'ఖైదీ. మరో పదిరోజులు గడు విస్తున్నాను. ఈ పాట మాత్రం దాపు తప్పదు. ఇవాళ మరోఅత్యంత ఇంటికి వ్రాయి. నన్ను చూస్తూనే నా చేతికొమ్మ అందకపోతే నిన్ను పాటర పేశాయిస్తాను. బాగా ఆలోచించి వ్రాయుకో, ఏం వ్రాయుకుంటావో. తెలిసిందా.' నేను వెంటనే మరో ఉత్తరం వ్రాశాను.

''సర్దార్ వెళ్ళగా తూర్యా వచ్చింది. నిశ్శబ్దంగా నా వైపు చూస్తూ నిలబడిపోయింది. తుదకు అడిగింది, 'ఖైదీ. ఇంటివద్ద నీకేవర ఉన్నారు.'

''ఆలోచిస్తూ, అనుమానిస్తూ నేనన్నాను, 'ఇద్దరు నిన్ను ఏల లు. అంతే.' ఇ పెళ్ళలేదు. ఆప్రదేశం నిన్ను ఏల లంటే నేంచ ప్రాణాలు పడుతున్నారని వాకుల్లలుకు.

''వాళ్ళమ్మ కేదా.''

''లేదు. చచ్చిపోయింది. నీల లుంటంలేగా ఎలా ఉన్నారో, అలవ సేలన తేక నీవ్వు పోలం నంలో, ఆ సర్వేశ్వరుడికే ఎరుక' కేవలం అనె హృదయంలో కరుణ, జాలి రేకెత్తించాలని ఇలా చెప్పాను.

''నీల్లల్ని జ్ఞాపకం చేసుకోటంతో వెక్కు రుకుళ పొంగి వచ్చింది. తూర్యా కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. కొంచె సర్దుకుని అనె ఇలాఅంది, 'ఎతేపాం! పిల్లలు ఒంటరిగా అవస్థ పడు తున్నారేమో.!

''లోలోపల సంతోషిస్తూ నే నన్నాను, 'ఏ పును. ఎంత ఏడుస్తున్నారో. అసలు ఇంటికి.

''ఆమె అలా ఆసకు. నీ ఇల్లెక్కడ. నేను పోయి జాడ తీసిపిస్తాను'.

''గుంట్రలు చెప్పాను. ఆమె అన్నది, 'అరె. ఆ రుల్లా. అక్కడికి నేను ఎన్ని సార్లో వెళ్ళాను ఉంటాను. ఈ పాట నీపిల్లలసంగతి ఆరుసుకుంటాలే.'

''ఎప్పుడు పోతున్నవ్.''

''కొంచెం ఆలోచిస్తూ జవాబు చెప్పింది, 'వచ్చే శుక్రవారంనాడు.....ఏతే! పాట పిని పిలచవా.''

''చిగురించేఆశాబలంతో తూ లోజునేనెంతో ఉత్సాహంగా పాటలు ప్రారంభించాను. ఆ పాట తూర్యాను ఎంత ఎమోషనల పరుస్తుందో అప్పుడే మాచాను. ఆమె ఉద్వేగంతో ఊగిపోతోంది. పాటముగించి అన్నాను, 'తూర్యా. రేపు ఒకవేళ నేను జవదమే జరిగితే, నా పిల్లలకి నీవేఆవర్త అంటిం చాలి.....'నా పాటలు ఆమె చెంతగానే కదిలించాయి. గద్గదస్వరంతోఆమె దుఃఖం అన్నది, 'ఖైదీ. నిన్నెలాగా చంపరు. నీపిల్లల కోసం, నేను నిన్ను విడుదల చేస్తాను'.

''ప్రకటంగా ఒక నెల గడిచిపోయింది. ఇంత ఇతర పాటకూ ఏ పాటూ తాకేదు. ఎవ్వరినీ పిలు పిడుతూ ఉండేది. ఈ గుండెనిండ ట్టేలా మనుకోలేకపోయా అనిపించింది. దారి పొన్నులు తేని ఇంతకన్నా ప్రాణాలతో బయటపడ్డారు. మా అందరికీ అదే పదేలు.'

''ఈ సారుభూతికి నేను కర్నల్‌గారికి ధన్యవాదాలుచెప్పాను. మనస్సులో వాలా కోపంవచ్చి పడి. మాటలు నోటి దాకా వచ్చాయి, 'అవునయ్యా! పల్లవాళ్ళం సేపుల్రాస్తే, దొంగ ఉత్తరాలే అవుతాయి. నా బదులు ఏ తెల్ల దొరగారో అదే పరిస్థితుల్లో వ్రాసి ఉం టే, రెండేనిముటి పన్నెండు వేళ్లైనా టక్కుసరాలి పడేని. ఒక్క ల్లవాడు పట్టుబడితే ఎన్ని ఆర్డీలు గ్రామాలు పరశురామప్రీతి అయి ఉండేవో, ఏమేం జరిగేవో.....ఎ తైనా మాని బానిస బ్రతుకులే మరి!'' అనలేదు. అది సమయం కాదని ఊరుకున్నాను.

''తిన్నగా ఇంటికి పోయాను. మళ్ళీభార్యా పిల్లల్లో పడి పునర్జన్మమ్మ ఎత్తా ను. అప్పటి కప్పుడే నమ్మకమైన ఒక అనుచరుణ్ణి పిల్చి ఆ చేతి రెండు వేల రూపాయలు ఇచ్చాను. వేరువు గట్టువద్ద వియమిత సమయానికి తూర్యాకి అందేలాగా ఏంపించి వేశాను.''

* * *

భారంగా వచ్చే నిట్టూర్పుతో సర్దార్ సాహెబ్ ఒక్క క్షణం ఆగి అన్నారు, ''అవన్ భాన్, కథ ఇంకా ముగింపుకు రాలేదు. అసలు భాగం మిగిలేఉంది. ఇక్కడికి వచ్చిన కొద్ది రోజుల్లోనే నేను ఆ భయంకరమైన అనుభవాలా, బాధలా అన్నీ మరిచిపోయాను. కాని తూర్యా మాత్రం మరచిపోలేదు. నాకు మళ్ళీ బ్రతుకు ప్రసాదించి, భార్యా పిల్లలతో ఏకం చేసిన ఆమె ఋణం నేనేనాటికీ తీర్చుకోలేను.

''నెలలు గడిచిపోతున్నై. ఒక సంవత్సరం దొర్లిపోయింది. తూర్యాగాని, ఆమె తండ్రిగాని మళ్ళీ ఎప్పుడూ తటస్థ పడలేదు. తూర్యా నన్ను చూడడానికి వస్తుంటానని ఎన్నోసార్లు చెప్పేదేగాని, ఒక్కసారీ కనిపిం చలేదు. నిడుదల అయిన కొత్తలో ఒకవేళ ఆమె నన్ను చూడ టానికివస్తే, నన్ను అబద్ధీకుడనుకుంటుం దేమోనని కొన్నాళ్ళపాటు నా భార్యను పుట్టింటికి పంపేశానుకూడా. నిజం, తూర్యాకు క్రమంగా నచ్చుచెప్పవచ్చునని ఆశతో ఉన్నాను. కాని ఏడాది బిలా తూర్యా జాడలేదు. ఎట్టిం టగా నా భార్యను మళ్ళీ రప్పించుకున్నాను. సుఖంగా కాలం గడుస్తోంది.

''ఒకనాడు....సంధ్యవేళ.....నా భార్యతో మాట్లాడుతూ ఈ ముందు గదిలోనే కూర్చున్నాను. బయట తలుపు కొట్టిన అలికిడి అయింది. నౌకరు తలుపు తెరిచాడు. ఎవరో ఒక కాబూలీ స్త్రీ మెట్లెక్కి లోపలికి వస్తోంది. స్వచ్ఛమైన పుస్తా భాషలో 'సర్దార్ సాహెబ్ ఎక్కడ ఉన్నారు?' అనే స్వరం విన్నాను. గడప దగ్గరకు వచ్చి అడిగాను, 'నువ్వెవరు? ఏంకావాలి నీకు?' ఆమె ఉత్సాహంతో, 'నగడాలవ్యాపారం. కాబూలీవాళ్ళం సర్దార్! నీలాంటిపెద్ద పెద్ద దొరలు కాకపోతే ఇక్కెవరు తీసుకుంటా రు?' అంటూ పుంఖానుపుంఖంగా నన్నుచుట్టేశారు. ఇంతకూ ఇది పనిపిలో రాక్షసియో కూడా బోధ పడలా ...''

ఇంతలో సర్దార్ సాహెబ్ పిల్లవాడు 'నాన్న నాన్నా—నాది' అని ఒక బంగారుపుతాయి తన్ను చూపిస్తూ, దానిపోస్తూ గెంతుకుంటూ వచ్చాడు. సర్దార్ నవ్వుతూ మాచి అన్నారు, ''చూశావా! అబ్ధీ. నేను చెప్పలేదా ఇంతక నిన్నటప్పటి కాదుక అంటుంటుంది ఇది... తూర్యా ఎంత విచిత్ర స్త్రీయో నీ కేమ్మా అర్థ మవుతోంది ... ఇలాంటిదాన్ని బంధించి పనిపార్చడం ఎలా చూస్తూ పూరుకోడ మంటా ... ఇప్పుడు బయట నిలబడిపోయిన స్త్రీ ఆ తూర్యా. ఇదే ఆ సర్దారు కూతురు. నా పాట విన్నారో, నా ప్రాణం కాపాడిం దీనను... హటాత్తుగా ఆయన విరమించి పూరుకు న్నారు.

ఇంత వరకూ ఆదమరచి కథ విన్నాను. ఆయన లేచారు. నేను కూడా లేచి సెలవు తీసుకున్నాను.

(సశేషం)

మేఘాలు - మెరుపులు

(5 వ పేజీ తరువాయి)

ఎక్కువైతే ఆ పరమాణువు బంధనం కలిగి దవుతుంది. అట్లాగే ప్రోటాన్‌లు ఎక్కువగా ఉన్న పరమాణువులను ధనావేశం కలిగి అని అంటారు.

ప్రాంక్లిన్ ఆనాడు కనుక్కొన్న విద్యుత్‌ను స్థిర విద్యుత్తు అని అంటారు. దీనికంటు మనం రోజూ వాడుకునే ప్రవాహ విద్యుత్తు కాదది. మేఘాలలో ఘర్షణవల్ల జనిస్తోంది. ఈ స్థిర విద్యుత్తు. వేడిగాలి పైకి, చల్లగాలి క్రిందికి, సంవహన ప్రవాహంగా కదిలేటప్పుడు గాలి అణువులమధ్యఘర్షణవల్ల, నీటిఆవిరి అణువుల మధ్య ఘర్షణవల్ల కూడా ఇది పుట్టుంది. ఆ ఘర్షణవల్ల అణువుల విద్యుత్ తాటస్థ్యం భగ్న మవుతుంది. కొన్ని అటస్థ పరమాణువులలో ఉండాల్సిన ఎలక్ట్రాన్‌లు విడిపాయి మరికొన్ని పరమాణువుల వీరాదికి అదనంగా చేరతాయన్న మాట. అందువల్ల ఎలాక్ట్రాన్‌లను వదులు కున్న పరమాణువులు ధనవిద్యు దావేశం కలవి గాను, అదనపు ఎలక్ట్రాన్‌లను పొందిన పరమాణువులు ఋణ విద్యుదావేశం కలవిగాను మారతాయి.

ఈ విద్యుదావేశానికి మరొక ముఖ్యధర్మం ఉంది. ధనాత్మక, ఋణాత్మక, విద్యుత్‌లు ఒకదాని నొకటి ఆకర్షించు కుంటాయి. అందువల్ల ఎలక్ట్రాన్‌లు వస్తే యధాస్థానాలకి చేరడంతో ఆ యా పరమాణువు లన్నీ తిరిగి తటస్థ పరమాణువులుగా మారతాయి. మేఘాలలోని సారలు కొన్ని ధనవిద్యుదావేశాన్నీ, కొన్ని ఋణవిద్యుదావేశాన్ని కల్గియుండడం వల్ల వాటిమధ్య విద్యుదాకర్షణ కల్గుతుంది. ఒప్పుడు విద్యుదావేశాలు ఉద్గారమై (Discharge) పోతాయి. అటువంటి సమయంలోనే మనకి మెరుపు కనిపిస్తుంది. ఆనే కాణువుల మధ్య జరిగే ఈ విద్యుత్ ఉద్గారమే కొన్ని క్షణాల పాటు అవిచ్ఛిన్నమైన మెరుపుతీగ లాగా కనిపిస్తుంది.

ఘర్షణవల్ల మాత్రమే కాకుండా, ప్రేరణ (Induction) వల్ల కూడా ఈరకం విద్యుత్ ఏర్పడుతుందని కూడా తెలియవలసి యుంది. అప్పుడుగాని మెరుపులకు, ఉరుములకు, పిడుగులకు, సంబంధించిన వివరణ సమగ్రం కాదు.

మేఘాలకి అడుగువైపున ఉండే సూక్ష్మ జలాణువులలో ఋణ విద్యుత్ సామాన్యంగా ఉంటుంది. మేఘాలపై పొరలలో తేలే సూక్ష్మాతి సూక్ష్మమైన మంచు కణాలలో, కింది మేఘపు పొర ఋణ విద్యుత్ ధన విద్యుత్తును ప్రేరేపిస్తుంది. అట్లాంటి విద్యుత్‌ను ప్రేరణ విద్యుత్ అంటారు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఆ మేఘం భూమికి తగినంత దగ్గరగా ఉం టే, భూమినీడ ధన విద్యుత్తు ప్రేరేపిత మవుతుంది. భూమికి దగ్గరగా ఉన్న వైపున మేఘాలలోని విద్యుదావేశానికి వ్యతిరేకమైన అది ఇటు భూమినీడగాని, అటు మేఘానికి పైవైపున గాని ప్రేరేపిత మవుతుంది. అంతే కాకుండా ఆ మబులక విద్యుదావేశమూ, పైకో, కిందకో ఉన్న ప్రేరిత విద్యుదావేశమూ ఒకదాని నొకటి ఆకర్షించుకుని తటస్థీకరించు కుంటాయి. అప్పుడు కూడా మెరుపు కనిపిస్తుంది.

ఈ మెరుపుతీగ ప్రమాణంనుంచి వ్యాపించే వెల్తు కొమ్మలాగ కనిపిస్తూ ఉంటుంది. ఋణ విద్యుదావేశం కొమ్మల కిందివైపున ఉన్న ధన విద్యుదావేశాన్ని చేరి తటస్థీకరణ మవుతుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు ఈ రకం విద్యుత్ ఉద్గారం భూమినుంచి మేఘాంశైపు కూడా జరుగుతుంది.

సామాన్యంగా మనకి మెరుపుతోపాటు, వెనువెంటనే కొన్ని క్షణాలలో ఉరుము కూడా వినిపిస్తూ ఉంటుంది. అది ఎట్లా ఏర్పడు తుందో చూద్దాం. విద్యుత్ ఉద్గారం జరిగి నప్పుడు కొన్ని వందల సెంటిగ్రేడ్ డిగ్రీల ఉష్ణోగ్రత కూడా జనిస్తుంది. ఒక్కొక్క మేడలు, చెట్లు, గోపురాలు, ఫ్యాక్టరీ చిమ్నీలు వంటివాటిద్వారా భూమికి చేరుతుంది. అందుకర్థంతోనే అవి కూలిపోవడం జరుగుతూ ఉం టుంది. అందువల్లనే వర్షం పడేటప్పుడు చెట్ల క్రిందికి చేరకూడదంటారు. మెరుపుతో ఉరుము పుట్టినట్లే సైన చెప్పినవిధంగానే మేఘాలనుంచి భూమికి విద్యుత్ ఉద్గార మైనప్పుడు కూడా బ్రహ్మాండమైన ధ్వని గాలి ప్రకంపనాల వల్ల వినిపిస్తుంది.

అయితే, గోపురాలు, భవనాలు వగైరా పిడుగుపడ్డ కూలిపోకుండా ఉండడానికి రక్షక విధానం ఒకటి ఉంది. దానిని ఆకసవాహకం (Lightning Conductor) అంటారు. సూది లాగా మొదలైన లోహపు ముక్కనిని ఆ గోపురం శిఖరంమీద నిటారుగా బిగిస్తారు. ఆ లోహపు ముక్క కిందికొనలు లోహపు తీగతో భూమికి బిగించడం కాపుపుతారు. లోహం ఉత్తమ విద్యుత్ వాహకాలు కదా. సామాన్యంగా వీటికి ఇనుపతీగనే వాడతారు. అందువల్ల మేఘాలలోని గోపురంమీదికి ఉద్గార మయ్యే యావత్తు విద్యుదావేశాన్ని కూడా ఆ లోహపు తీగ తనద్వారా భూమికి చేరుస్తుం దన్నమాట. ఆ తీగ కొసలోని లోహపు ముక్క మొనదేలి ఉండటంవల్ల అది అత్యధికంగా స్థిర విద్యుద్భావిని సులభంగా గ్రహించ గల్గి, భూమికి సంపేనేయగల్గుతుంది. విద్యుదావాహక పదార్థాలైన రాళ్ళలాంటి వాటితో కట్టిన భవనాలని బద్దలు కొట్టుకుంటూ, పీల్చుకుంటూ, విద్యుదావేశం మేఘాలనుంచి భూమి, భీభత్సంగా చేరకుండా ఒక క్రమ పూర్వంలో అవనివాహకాలద్వారా భూమికి నేరటంవల్ల గోపురాలు వగైరా భద్రంగా రక్షి తమై ఉండిపోతాయి.

అవనివాహకాల నిర్మాణాన్ని సూచించి నేటి గగనమోహన భవనాలన్నింటినీ పిడుగుపాటు నుండి రక్షించిన కీర్తి కూడా బకమిన్‌స్టర్ ఫుల్లర్ అనబడే బెంజమిన్ ఫ్రాంక్లిన్‌కే దక్కింది. ఆ మేఘాలలోని ఋణాత్మక విద్యుదావేశం భూమి పైపుకి సాధ్యమైనంత దగ్గర దారిలో ప్రయాణంచేసి, ఉద్గార మవుతుంది. దగ్గర దారి అంటే, భూమినీడ ఎత్తుగా ఉంటే అంతకన్నా ప్రాణాలతో బయటపడ్డారు. మా అందరికీ అదే పదేలు.'

''ఈ సారుభూతికి నేను కర్నల్‌గారికి ధన్యవాదాలుచెప్పాను. మనస్సులో వాలా కోపంవచ్చి పడి. మాటలు నోటి దాకా వచ్చాయి, 'అవునయ్యా! పల్లవాళ్ళం సేపుల్రాస్తే, దొంగ ఉత్తరాలే అవుతాయి. నా బదులు ఏ తెల్ల దొరగారో అదే పరిస్థితుల్లో వ్రాసి ఉం టే, రెండేనిముటి పన్నెండు వేళ్లైనా టక్కుసరాలి పడేని. ఒక్క ల్లవాడు పట్టుబడితే ఎన్ని ఆర్డీలు గ్రామాలు పరశురామప్రీతి అయి ఉండేవో, ఏమేం జరిగేవో.....ఎ తైనా మాని బానిస బ్రతుకులే మరి!'' అనలేదు. అది సమయం కాదని ఊరుకున్నాను.

''తిన్నగా ఇంటికి పోయాను. మళ్ళీభార్యా పిల్లల్లో పడి పునర్జన్మమ్మ ఎత్తా ను. అప్పటి కప్పుడే నమ్మకమైన ఒక అనుచరుణ్ణి పిల్చి ఆ చేతి రెండు వేల రూపాయలు ఇచ్చాను. వేరువు గట్టువద్ద వియమిత సమయానికి తూర్యాకి అందేలాగా ఏంపించి వేశాను.''

* * *

భారంగా వచ్చే నిట్టూర్పుతో సర్దార్ సాహెబ్ ఒక్క క్షణం ఆగి అన్నారు, ''అవన్ భాన్, కథ ఇంకా ముగింపుకు రాలేదు. అసలు భాగం మిగిలేఉంది. ఇక్కడికి వచ్చిన కొద్ది రోజుల్లోనే నేను ఆ భయంకరమైన అనుభవాలా, బాధలా అన్నీ మరిచిపోయాను. కాని తూర్యా మాత్రం మరచిపోలేదు. నాకు మళ్ళీ బ్రతుకు ప్రసాదించి, భార్యా పిల్లలతో ఏకం చేసిన ఆమె ఋణం నేనేనాటికీ తీర్చుకోలేను.

''నెలలు గడిచిపోతున్నై. ఒక సంవత్సరం దొర్లిపోయింది. తూర్యాగాని, ఆమె తండ్రిగాని మళ్ళీ ఎప్పుడూ తటస్థ పడలేదు. తూర్యా నన్ను చూడడానికి వస్తుంటానని ఎన్నోసార్లు చెప్పేదేగాని, ఒక్కసారీ కనిపిం చలేదు. నిడుదల అయిన కొత్తలో ఒకవేళ ఆమె నన్ను చూడ టానికివస్తే, నన్ను అబద్ధీకుడనుకుంటుం దేమోనని కొన్నాళ్ళపాటు నా భార్యను పుట్టిం టికి పంపేశానుకూడా. నిజం, తూర్యాకు క్రమంగా నచ్చుచెప్పవచ్చునని ఆశతో ఉన్నాను. కాని ఏడాది బిలా తూర్యా జాడలేదు. ఎట్టిం టగా నా భార్యను మళ్ళీ రప్పించుకున్నాను. సుఖంగా కాలం గడుస్తోంది.

''ఒకనాడు....సంధ్యవేళ.....నా భార్యతో మాట్లాడుతూ ఈ ముందు గదిలోనే కూర్చు న్నాను. బయట తలుపు కొట్టిన అలికిడి అయింది. నౌకరు తలుపు తెరిచాడు. ఎవరో ఒక కాబూలీ స్త్రీ మెట్లెక్కి లోపలికి వస్తోంది. స్వచ్ఛమైన పుస్తా భాషలో 'సర్దార్ సాహెబ్ ఎక్కడ ఉన్నారు?' అనే స్వరం విన్నాను. గడప దగ్గరకు వచ్చి అడిగాను, 'నువ్వెవరు? ఏంకావాలి నీకు?' ఆమె ఉత్సాహంతో, 'నగడాలవ్యాపారం. కాబూలీవాళ్ళం సర్దార్! నీలాంటిపెద్ద పెద్ద దొరలు కాకపోతే ఇక్కెవరు తీసుకుంటా రు?' అంటూ పుంఖానుపుంఖంగా నన్నుచుట్టేశారు. ఇంతకూ ఇది పనిపిలో రాక్షసియో కూడా బోధ పడలా ...''

ఇంతలో సర్దార్ సాహెబ్ పిల్లవాడు 'నాన్న నాన్నా—నాది' అని ఒక బంగారుపుతాయి తన్ను చూపిస్తూ, దానిపోస్తూ గెంతుకుంటూ వచ్చాడు. సర్దార్ నవ్వుతూ మాచి అన్నారు, ''చూశావా! అబ్ధీ. నేను చెప్పలేదా ఇంతక నిన్నటప్పటి కాదుక అంటుంటుంది ఇది... తూర్యా ఎంత విచిత్ర స్త్రీయో నీ కేమ్మా అర్థ మవుతోంది ... ఇలాంటిదాన్ని బంధించి పనిపార్చడం ఎలా చూస్తూ పూరుకోడ మంటా ... ఇప్పుడు బయట నిలబడిపోయిన స్త్రీ ఆ తూర్యా. ఇదే ఆ సర్దారు కూతురు. నా పాట విన్నారో, నా ప్రాణం కాపాడిం దీనను... హటాత్తుగా ఆయన విరమించి పూరుకు న్నారు.

ఇంత వరకూ ఆదమరచి కథ విన్నాను. ఆయన లేచారు. నేను కూడా లేచి సెలవు తీసుకున్నాను.

(సశేషం)

అట్టలతో ఎలక్ట్రిక్ ఫాన్

పారిశ్రామిక సంస్థలలోనూ, ప్రయోగ శాలలలోనూ, ఆఫీసులలోనూ సౌకర్యంగా లోహంతో చేసిన ఎలెక్ట్రిక్ ఫ్యాన్స్ ఉపయో గింపబడుతూ ఉండటం అందరికీ తెలిసిన విషయమే. ముఖ్యంగా పారిశ్రామిక సంస్థల లోనూ, ప్రయోగశాలల్లోనూ రసాయనపూతగా రంగులు వార్నిషులు వేయని ఫ్యాన్ నిరుప యోగానికాక ప్రమాదకరం కూడ. ఎందుచేత నంటే అక్కడ రకరకాల వాయువులు ఉత్పన్న మవుతూ వుంటాయి. వాటిలో కొన్ని జ్వలన స్వభావం కలిగివుంటాయి. అప్పుడప్పుడు లోహపు ఫ్యాన్స్‌లో అచ్చేసిన్నట్టు రసాయనాలలో అని గిప్పుడు మండి ప్రమాదం తెచ్చిపెట్ట వచ్చు. అదీగాక వార్నిషు పూత వెచ్చబడిన భాగాలలోనూ అక్కడ ఎక్కువకాలం వస్తుంది.

[illegible] ఉత్పన్నమయ్యే [illegible] శాస్త్రజ్ఞులకు పరిశోధకులు [illegible] వెచ్చని వార్నిషులతోనూ, తళుగులతోనూ నిర్మితమైనవర్జితమైన ఫ్యాన్ అట్టలతో ఫ్యాన్లను తయారుచేశారు. దీనిలో నిప్పురవ్వలు ఉద్భవించే ప్రమాదం వుండదు. పని విషయంలో ఇవి లోహపు ఫ్యాన్లంతటి సమర్థిక కలిగివుంటాయి. ఈ కొత్తరకం ''టిలియోటి—63'' అట్టల ఫాన్ గ్రేట్ బ్రిటన్‌లో తయారవుతూ ఇంజనీరింగు సంస్థలో పరీక్షించబడింది. అట్టలతో తయారుచేయ బడిన ఈ ఫ్యాన్లకు ఎంతో లాభం కూడా వుంది. అవి తక్కువ శబ్దం చేస్తాయి. ఇవి చాలా సమర్థంగా కూడ పనిచేస్తున్నాయి. అంతేగాక అవి లోహంతో చేసిన ఫ్యాన్ కంటే చౌక కూడ.

జార్జియస్ నిపుణులు చేసిన ఈ కృషి ఎంతో ప్రశంసింపబడుతోంది. ప్రయోగ త్మకంగా సమర్థవంతగా ప్రదర్శింపబడిన ఈ కొత్త రకం అట్టల ఫాన్‌కు పేటెంటు ఆర్థిక విజయాల ప్రదర్శనలో బంగారు పతకం బహూకరింపబడింది.

శ్రీ ఆర్థాలుయిస్ మెలిక్సితోప్

ఆహార సమస్య

(5 వ పేజీ తరువాయి)

సరం లేదనీ, పడనివారు మానుకోవచ్చునని అయిన అన్నారు. అవక్వాహారం తినేవారు తాము తినే కాయగూరలను, ఎంతో పరి శుద్ధంచేసి తినాలని, లేకపోతే విరేచనాలు మొదలైన జబ్బులు రావడానికి అవకాశం వుందనీ చెప్పారు. అవక్వాహారులు కూడా పాలను విడనాడకూడ దన్నారు.

ఆదర్శమయిన ఆహారం మాంసపు దేహానికీ, మనస్సుకు, ఆత్మకు మంచోపెన్ని కలిగించేదిగా వుండాలి. అవక్వాహారంలో ఎన్నో శాకాహారాలు చేర్చి ఎప్పటికైన మంచి పుష్టి కలవ్వాన ఆహార పదార్థాన్ని నిర్వచనడానికి శాస్త్రజ్ఞులు ప్రయత్నించాలి.

నిజంగా అవక్వాహారం ప్రతికుటుంబం లోనూ ప్రవేశపెట్టగలిగితే, పెట్టుబడిసూసరి పని సారిపనులు వంటయింటిలో కూర్చో వలసిన అవసరం ఉండదు. ఈ కారణం కోసమయినా మనం అవక్వాహారాన్ని ఒక సర్వ జన ఆమోదకరమైన విధానంలోకి తీసుకుని వచ్చి ఆచరణలో పెడితే గొప్ప విజయాన్ని సాధించామని చెప్పుకోవచ్చు. (సశేషం)

పంచకన్యలు

(6 వ పేజీ తరువాయి)

నటుగా తమకృష్ణుడు తీసుకొని ప్రత్యే శ్రద్ధనుతిరుపతిరావుగారు కూడగట్టి కొన్నారు.

శుక్తిమతి : ఇది ఒక నవిదేవరు. కాని, వ్యాసుని ప్రతిభ పలన కథానాయిక అయినది. పురుచరిత్రకు ఈమె కథియే ఆధారము. రాజరాజ భూషణుడు తన పురుచరిత్రలో కథానాయిక అయిన గిరిక కంటే శుక్తిమతి ప్రాధాన్య మిచ్చి నాడు. తన శ్లేషతో శుక్తిమతి పాత్రను కేవల వ్యాసప్రస్తావిత్రగానో కన్యలకు కట్టిపెట్టు పాత్రగా చిత్రించినాడు. తిరుపతిరావుగారు కూడా శిల్పి మూర్తి అయిగుణోదయ చిత్రించారు.

ఈ పంచ కన్యలలో ఆ యా ప్రముఖుల కవితా రీతులు శాంతస్వరాలు నిక్షిప్తం బడినప్పటికీనీ, ముఖ్యంగా కొట్టుపడ్డవారు కన్నింటినీ తిరుపతిరావుగారి ఎన్నో ఎనిమి దేళ్ల తపస్సులో పొందుగంటవారి తపస్సులో ఏదో ఒక ప్రత్యేకత ఉన్నది.

— మహావాది

అంజలి!

చుంబితాంబరంబు సుకుమార లాస్య సం
పత్కరావిలాస భాసురంబు,
శ్రీకరంబు విజయ శీలాభిరామంబు,
కేతనంబు ప్రణుతిసేతు బ్రీతి.

అరుణ వర్ణంబు త్యాగంబు నెరుకపరువ
శ్వేతవర్ణంబు శాంతి సంప్రీతి దెలువ
హరిత వర్ణ మభ్యుదయంబు నభినుతింప
ధర్మచక్రాంకిత పతాక తనరుచుండు.

సత్యధర్మాలోల నిత్యకృపాశీల
భారతీయ మాతృసదన సీమ
మధుర మధుర పాన మల్లిక విరబూచె
చూచి బత్తిలోడ జోతలిడుదు.

పారతంత్ర్యంబు దవ్వుల పాఱద్రోలి
భారతీయ ప్రజారాజ్య, భాగ్యవదము
సృష్టిగావించ నేర్చిన ప్రమ్మ గాంధి,
అమ్మహాత్ముని మనసార అంజలింతు.

ఇరువదియు మూడు వర్షమ్ము లేగుదేం
సకల జనసౌఖ్య జీవన సరణి లేదు.
చింత సెందక, కుందక స్వాంత మదర
మధురజీవన సాధన పథము గనుడు.

—శ్రీ కుదు

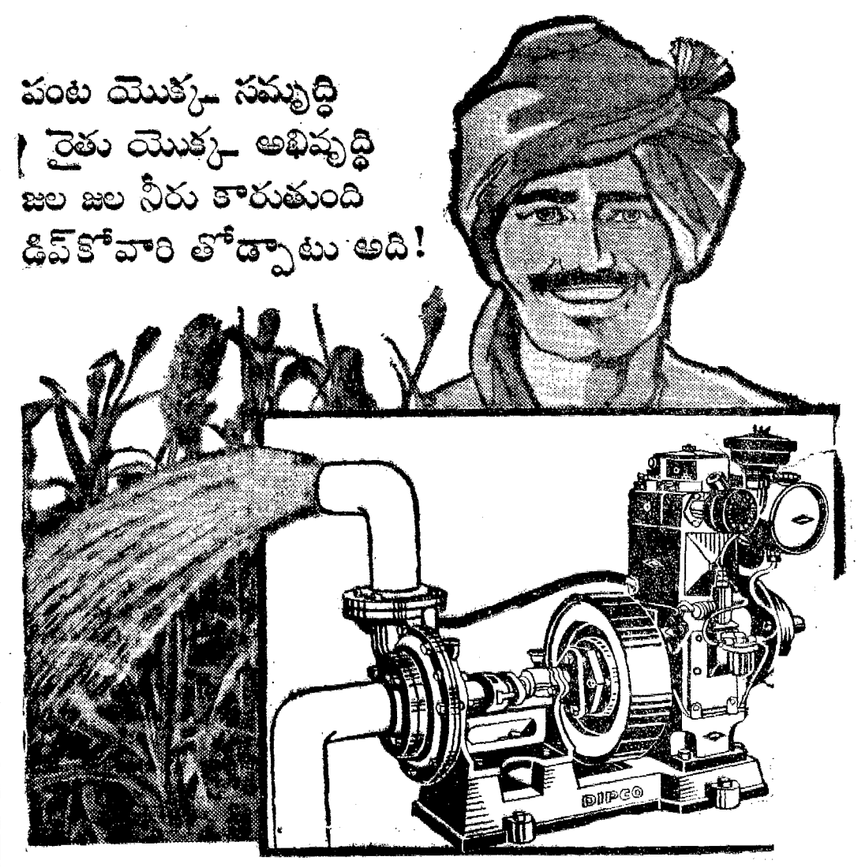

రైతు యొక్క అభివృద్ధి అతు వచ్చిని, సమృద్ధి అయిన పంట మీద ఆధారపడి వుంటుంది.
అటువంటి పంట డిప్‌కో డీసెల్ ఇంజిన్‌తో సాధ్యమవుతుంది. అది పని చేయడంలో ఉత్తమం.
పడపడంలో సునాయాసం. ఖర్చు తక్కువ. ఇబ్బంది కలుగ జేయక పని చేస్తుంది.
DIPCO
డిప్‌కో—రైతుకు విశ్వాసనీయమైన చెలికాడు!
తయారు చేయువారు: సిగిల్ (ఇండియా) సర్వీసెస్ ప్రైవేట్ లి.
పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 952, బొంబాయి-1.
డిప్‌కో ఎక్కడ వుందో అక్కడ అభివృద్ధి వుంది!

Bonsinos-1351-TL.
సవ్యమైన పెంపకానికి రక్తి
బోర్నవిటా శక్తి!

శక్తి, ఉత్సాహం
మరియు రుచికోసం
తోడుపడేవి బోర్నవిటా!

పెద్ద కథ:

గులకరాళ్ళలోని గులాబిపువ్వు

3

(గతవారం సంచికతరువాయి)

సైలవు తీసుకుని ఇంటదారి పట్టాను. బాగా చీకటి పడింది. నేను చదివిన మునలి ఆఫ్రికీ శరీరం ఎప్పుడో దప్పుడే పోకుల్లోంచి తీసుకుపోయారు. ఆ పోలుకు పక్షులన్నీ వెంట్రుకల. నిక్కిపడుచుకున్నాయి. ఒక్క నిమిషం ఎందుకో తెలియకుండా ఆగిపోయాను. మళ్ళీ ముందుకు సాగాను. పక్షులన్నీ రిన్న ఖ్వార హాలాత్మగా నిలుచుని చూస్తూ పోకుల్లో రెక్కలతో ఏవో ఎన్ని మెట్టలు చేస్తున్నట్టే తోచింది. నేను ఒక్క నిమిషం తేరపార చూచాను. నలుదిక్కులా, దూరంగా ఒక దగ్గరలో కాపలా ఒక స్త్రీ ఏదో కొంటున్నట్టు నీలబడి ఉంది. మరెవ్వరూ లేరు. అడుగులు సాగిస్తూంటే నాలో ఒక ప్రశ్న వినిపించింది. 'తూర్యా కాదుకదా, ''తూర్యా నువ్వు ఇంత పిరికివాడవు కాకోలేదు, పాపం! ఆఫ్రికీలు దోపిడీల్లోనే కాదు, మోసపుత్రతో కూడా చతురులన్నమాట. ఈ సంగతి నా కిప్పుడే గుర్తిస్తోంది. కల్పనకీ ఒక అర్థం ఉండాలి.''

ఈసారి తూర్యా ప్రశ్నలంగా అంది, ''ఆఫ్రికీలను అవమానించకు. వీరూ ఆఫ్రికీలే. ఏదాడో తప్పోయిన అన్న నాదిని నువ్వు — నీ చేలవాడ గుర్తు — ఆ గుర్తే చెప్తుంది నువ్వు నా అన్నవు.''

నేను చేతివైపు చూడలేదు. నా చూపులు నా రివాల్వరు ఆమెనుండి మరలనీ లేదు. నాకు బుద్ధి తెలిసినప్పటినుం డీ నా చేతిని 'నాగు బాము' పచ్చబొట్టు ఉంటుం నాకు తెలుసు. ఏబలగీ రికార్డుల్లో కూడా నాకు ఈ గుర్తే వ్రాసుంది. నువ్వు నా నే నన్నాను. ''తూర్యా చాలా తెలివిగా కిలి అల్లాలు. దొంగవేషాలతో మరిపించా అనుకుంటున్నావ్ నీ జీవితం మాత్రం ఈ నాటితో సరి. ఎందు కీదంతా ...''

తూర్యా కత్తి కిందపడింది. ''నిజంగా నువ్వు నా అన్నవి. నమ్మకం లేకపోతే చూడు ... అదే నాగుబాము' గుర్తు'' అంటూ తన కుడి చేయి చూపింది.

ఆశ్చర్యం. అచ్చంగా అదే గుర్తు ఆమె చేతిమీద కూడా ఉంది. ఆలోచనలో పడి అన్నాను. ''తూర్యా, నీ మాటలు నేను నమ్మను. ఏదో కాకతాళీయంగా అలా కలిగింది, నీ కో అవకాశం చిక్కింది ...'' ఇంత వరకూ నేను తూర్యాను చేతిపట్టు విడువలేదు.

ఆమె అన్నది, ''చెయ్యి వదిలిపెట్టు నిన్నేమీ చెయ్యను. ఆఫ్రికీలు అబద్ధ మాడ్డం చెప్పరు ...''

నేను వదిలేశాను. నేలమీద కూలబడి నా వైపే చూస్తూ కొంచెంసేపు గిగ ఆమె ఆడిగింది, ''రే, నీ తల్లిదండ్రుల లేదరో ఏమన్నా తెలుసా ?''

లేదన్నట్టు తల వూపి చెప్పాను. ''అనాథ లయంలో నేను పెరిగి పెద్దవా ణ్ణయినాను.'' ఇది ఏంటూనే తూర్యా ఉద్వేగంతో లేచి నిల్చుంది. ''ఎతే తప్పోయిన నా అన్నవు నువ్వే నా ర్ నీవు తప్పిపోయిన ఏడాదికి నేను పుట్టాను. మన ఆఫ్రికీదేశం ఒకసారి సేనా శిబిరంవిూద దాడినే ంది. అమ్మకు ఈ దాడు లంటే లెక్కే లేదు. అమ్మ నిన్ను వీపున కట్టుకుంది. పోరాటంలో ఒక స్థానికుడి తుపాకీ గుండు దెబ్బకు ఆమె స్పృహతప్పి పడిపోయింది. ఆమెను భుజాలమీద మోసుకు వచ్చాడు నాన్న. కాని అప్పటికే నిన్నెవరో గుర్తుపట్టుకుపోయారు. నీకోసం ఎంతో గాలించారు. జాడ తెలియలేదు. అమ్మ ఎప్పుడూ నిన్ను తలచుకుని దుఃఖిస్తూ ఉండేది. ఆమె చేతిమీద ఇదే గుర్తు ...''

నడుం విరిగినట్టు నా మంచంమీద కూలబడ్డాను. తూర్యా నా పుటుటమీద చెమట తుడుస్తూ ఆందోళనలోంచి, ''నాదర్ అమ్మ ఎప్పుడూ అంటూండేది 'నాదర్ వాడేడు. ఒక్కసారి అమ్మ కలుసుకుంటాడు' అని.''

తూర్యా ప్రతిమాటనీ నా కాకు నిశ్వాసం ఏర్పడి పోయింది. ''తూర్యా ఇవాళ నేను చం పేసి ముసలివాడు మన తండ్రేనా !''

శ్రీమతి తెన్నేటి అహల్యాదేవి

ఆమె ముఖంమీద శోకం ఆవరించింది. ''అవును నాదర్ ... ఆ దురదృష్టవంతుడు. కడుకు చేతుల్లోనే చావు వ్రాసిపెట్టి ఉంది భైస్ ! గద్గద స్వరంతో కొంచెంగా మళ్ళీ పోదుమన్నా చెప్పింది. ''కాని నాదర్! నీ కేం తెలుసు ... తండ్రి చావులో ఏకాకివై పోయా నమనుకున్నాను. అనుకోకుండ కొన్నాళ్ళకు నా అన్న మళ్ళీ దొరకడం ... ఇదీ ఒక మంచిరోజే అనుకుంటాను. నా దుఃఖం మటుమాయమైపోతుంది. నాదర్ నువ్వు వివాహపడకు. నీ కేం తెలుసు ... నేనే నిన్ను చంపాలని రావడం చూశావుగద! దెవుని దయవల్ల గాని ఇవాళ ఎంత అపరాధం చేసుండేదన్న.. ఆఫ్రికీ ప్రజానికి నాయకుడు హైదర్ ఖాన్ నా తండ్రి అని అంటంతో ధృవపడి పోయింది. ఆ తర్వాత నర్దార్ హిమ్మతసింగ్ సంగతి తూర్యాతో ముచ్చటించాను. తేరి దేమంటే ఆమె నర్దార్‌ని ప్రేమించింది. తండ్రితో జగడంకూడా పెట్టుకుని ఆయన్ని వివాహ మాడదామని వచ్చింది. అయన్ను కంచెం 'తపాష' చెయ్యాలని వెడుకపడి, కాబూలీ స్త్రీ వేషంలో జగడాలు కనుగొని చేసుకునవచ్చింది. కాని ఘటనచక్రం మరోలా తిరిగి అంతా తల్లకిందులైంది. అప్పుడ ఆయన భార్యను చూడగానే ఈర్ష్య, క్రోధాలు పెనవేసి పిల్చిపోయి అంత అపాయాత్యం చేసింది.

తూర్యాతో నర్దార్‌జీ సంగతులన్నీ చెప్పాను. కంచెం ఆలోచించి అన్నది, ''ఛీ ... ఆ మనిషి అబద్ధీకుడు, మోసగాడు. నే నతన్ని నమ్మాను. కాని, నువ్వు చెప్పినందుకు గత మంతా మరచిపోతాను. ఆఖరి పిల్లలోటు నా కెంతో ఇష్టం.''

తెల్లవారిపోయింది. వారు మసీదు వచ్చాడు. తూర్యాను నా ఇంట్లో చూడగానే వాడు పడి చచ్చినంతపని చేశాడు. ''ఆమె నా పాత చెల్లెలు'' అని చెప్పాను. వాడు ఎమ్మెకపోగా, మరింత ఆశ్చర్యపడ్డాడు. సంగతి సూటిగా చెప్తేగాని వాడి మనసు కుదుటపడలేదు. వెంటనే టాణాకు పోయి నా తండ్రి శవం సంగతి కనుక్కుర మ్మని ఒక స్నేహితుణ్ణి పంపినాను. అతడు వార్త తెచ్చాడు. ''శవం ఇంకా టాణాలోనే ఉంది. పోస్టుమార్టం ధరపేరిట, కథంతా తెలియజేస్తూ అంత్యక్రియల కోసం ఆ శరీరం నాకు అప్పగించవలసిందిగా విన్నపం వ్రాశాను. ఒక గంట తర్వాత అంగీకారం తెలియజేస్తూ అక్కడివాడి సమాధానం వచ్చింది.

అట్లాగైతే ఒకసారి ఇక్కడికి వచ్చి వెళ్ళండి. ఇంకా ఇక్కడ ఎవరూ లేరు.''

మెజర్ హడావుడిగా వస్తూనే అశ్చర్యంతో అడిగాడు, ''మళ్ళీ ఏమిటి మనమీద అనుకోని ఖాన్ ఇంత తొందరగా వ్రాసి పంపించాడు ?''

నవ్వుతూంటూ అన్నాను, ''సేజర్‌సాహెబ్! నాపేరు అనుకోని ఖాన్ కాదు, నాదర్''

ఆయన తిరుగుతూ పడుతూ నన్ను కౌగిలించుకుని అన్నారు ''రాత్రి తెల్లవారేలోగా నీ కేమైనా పిల్చి ఎత్తిపోదు కదా! ''

''లేదు సర్దార్ సాబ్! ... ఇంకా పిల్లలే మరి. తూర్యా నా పినతల్లిలు''

సర్దార్‌సాబ్‌కి సైతం ప్రకోపించినట్టుంటుంది. ''ఏమిటి అనకోని నాకు దా పిల్చి ఎత్తించా అనుకుంటున్నావా ''

''లేదు మెజర్ నన్ను నేను పిల్చి పుట్టించుకున్నా నా తండ్రీ,''

సర్దార్ నోట మాట లేదు. కిటికీలోంచి ఆయన చూపులు ఒక స్త్రీమూర్తి వైపు నిల్చిపోయాయి. నేను వెంటనే అన్నాను, ''ఆమె నర్దార్ నా వెనుకే నిలబడారు. తూర్యా ఆయన్ను చూడగానే చెప్పింది. నువ్వేనా అంది, ''కైదీ మళ్ళీ నువ్వా పిట పిడల్'' అ మాటలకి అందరం నవ్వుకున్నాము.

కొంత సేపు కష్టోగ్రేస్టిల జరిగింది. చివరికి మెజర్ అన్నారు, ''నాదర్ నువ్వెలా అడుగుతావు కాదనకుండా ఒప్పుకుంటావ ?''

''నా నా చేతివైపు పిల్చి నా సరి ''

''నీ చెల్లెల్ని కోరుతున్నాను. తూర్యను నేను వివాహం చేసుకుంటాను''

ఈ మాటలు వింటూ తూర్యా అన్నది, ''పిల్లెందు, నువ్వు అబద్ధీకుడివి. నిన్ను వివాహ మాడను. ... కానీ మీ పిల్లలకి తల్లిని అవుతాను'' ఇద్దరినీ ఆ మాటలు నివ్వెరపరిచాయి. ఎంతో నాగరికమైన ఆలోచనలకు — అనాథ భావనలకు తులతూగుతూ వుంటాయి. నేటి భావకవులకు — అభ్యుదయ కవులకు — తదితరులకు — రవీంద్రుడే మార్గదర్శి. ఆయన కృతులలను పిందరెందలో తమ భాషలోనికి అనువదించినారు. ఆయన గార్డెనరును గూడ తెనుగులోనికి చాలమంది అనువదించి వారు.

అటువంటిఅనువాదములలో 'శ్యామపర్ణి' ఒకటి.

ఈ కావ్యానికి 'తోటమాలి' అని పేరు పెట్టకుండా 'శ్యామపర్ణి' అని పేరుపెట్టడం లోనే అనువాదకునిగిరి ప్రత్యేకత — స్వకీయ మౌతున్నది. ''శ్యామపర్ణి'' చదివే వారికి అనువాద మనిపించదు. సాధారణంగా ఒక బాలోని కవితను — కృష్ణశాస్త్రిగారు చెప్పినట్టు — మరొక భాషలోనికి అనువదించడం మహా కష్టం. ఎంతో అనువాదనైపుణ్యమూ మూలానికి ప్రతిధ్వనిగా త్రవే ప్రయత్నం దని ఒక విమర్శకు డంటాడు. ఇటువంటి అభిప్రాయం కలుగకుండా అనువాదకుడిగారు మూలాన్ని యథాతథంగా సొంత రచనలాగ అనువదింప గలిగినారు.

'శ్యామపర్ణి'' లో అనే ఖండికలున్నవి. నిజానికి ఒక్కొక్క ఖండిక ఒక కావ్యమే. ఈ కావ్యాన్ని అనువదించుటకు మూలకారణం తన చెప్పిన్ని ''రాజును చేలులారా పల్లకాటి కర్పించి పిడికెడు. బూడిదతో ఇంటి గడపలో కాలూని ఎంతలో రవీంద్రుని 'తోటమాలి' లోని చెతి కందుటయే. ఇందులోని ప్రతిమ ఖండిక ''ఇవన రేత''. ఇవన ఎవరు? (సకాశికలో శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డిగారు చెప్పినట్టు ''ఈ 'జీవనవేత రవీంద్రుని కవిత్వమే తన్ను మరో కటిగాదు. కవికిగల ఉత్సాహశక్తియే గాని అస్వామిమా గాదు. ఈ నశ్వర జీవితానికి — రాగల అజంతశాంత సచ్చిదానంద సామ్రాజ్యానికి — మధ్య జీవన జేత ఒక వంతెనవంటిది. కవియొక్క జన్మలను, బహుదశలను సమన్వయం చేసే అధ్యాత్మ''. ఇందులో ''ఇదే లకు సంపకు దేవి! నీ పాదాలపై నే పడియుందని'' అన్న మాటలో రవీంద్రుని జాతీయ భావన, పరాసుకరణముపైగల ఆయుష్టత, ప్రస్ఫుటం మవుతున్నవి. ''శ్యామపర్ణి కి ఎన్నటికీ చెరిగిపోని సనాతనకళాకాంతులను. కీర్తిదిద్దుచు దిశ 'జీవన దేవత యే. ''కవి! అనే ఖండికలో ''జీవన నావిని తీరాన కూర్చొని, పాలకోకిక చిలత లలో పడిపోకు ఎలాగ? తలలువుల వేసికొని నన్ను ముక్తికోసంతపస్సుచేస్తూకూర్చోవా ? అన్న మాటలలో కర్తవ్యబోధ వినిపిస్తుంది. ''ఎందరో! అనే ఖండికలో ''అనిచిత్యానికు ఆతిథ్యం అందివ్వడంలోనే ఆనందం'' అన్న మాటలలో భారతీయ ధర్మ ప్రాభవం కనిపిస్తుంది. ''ఆరని కోరికలో'' లో ''నక్షత్రసీమ కావల పిట్టవాడేనా స్నేహిరా! వెదకేకొద్దీ దూరమయ్యేవేనా? అన్న పలుకులలో భగవదన్వేషణములోని భక్తుని హృదయావేదన ద్యోతక మౌతుంది. 'తీరని కోరిక' లో ఆడని పక్షి — పెంపుడు పిట్ట సంవాదము మనస్సుకు స్పోర్తి యిస్తేనే ప్రకృతి అర్థమౌతుంది అనే రవీంద్ర భావనకు ప్రతిబింబము 'వాంత' లో కోరిక అనంతమైనదనీ, దానికోసం ప్రాకులాడే కొద్దీ అది దూరమౌతుందనీ, ఒక్కప్పుడు కోరినవి దొరకవని దొరకేవి కోరరనీ రవీంద్రుడు స్పష్టంగా చెప్పాడు.

ఇట్లా ఉదహరిస్తూ పోతే ప్రతి ఖండికలోనూ ఏదో ఒక జీవిత సందేశం గోచరిస్తూనే ఉంటుంది. వీటిని చదువుతున్నప్పుడు ఆ రవీంద్రుడే పాటకునకు స్ఫురణకు వచ్చులాగున అనువదించుటలో అనువాదకుడిగారి నైపుణ్యము ప్రకటిత మౌతుంది. అనువాద రీతి చందోబద్ధము కాకపోయినప్పటికీ, కేవలం వచన రూపంలో సాగినప్పటికీ, ఆ వచనమైన ఒక పరిమాణంలో ఉండకపోయినప్పటికీ, ఆ రచనలో ఒక పూపూ — దానికతగ్గ 'లయ' ఉన్నవి. పదముల పొందికలో కమనీయత — సరళత — గంభీరత — భావశబలత తొణికిసలాడుతూ వున్నవి. అచ్చటచ్చట వ్యాకరణమును కందుకుటలో లేని — వ్యవహారమునకు దూరమైనట్టి — పదాలు కొన్ని దొర్లినవి. అవి బుద్ధిపూర్వకముగా ప్రయోగించినవే అని మా నమ్మిక.

ఈ కావ్యంలో రవీంద్రుడు అనేక విషయాలను గురించి తన భావాలను స్పష్టీకరించాడు. వాటిలో కొన్ని — (1) ''సుఖం మంచు బిందువు — మాయ మవుతుంది నవు అనే — కాని శోకం శాశ్వతబంధం (2) ''జీవితమంతా వ్యర్థమనీ మాయ అనీ అన కండి'' (3) ''కోరికలకు గళ్ళెంవేస్తే కైవల్యం అబ్బుతుందా? (4) ''హృదయం లేదనికోసం హృదయం పగలకొట్టు కోవడం మతిహీనతనం (5) ''పాయిదగ నీడలో (బతుకొక బుడగరా— నీటిపైన పడకరా — నింగిలో నవ పడకరా.'' ఈ కావ్యాన్ని గూర్చి ప్రకటిలో శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డిగారూ, భావిలకలో శ్రీ దేవుల పల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారూ చాలా చాలాచెప్పారు. ఆ చెప్పినవన్నీ యథార్థాలే. శ్యామపర్ణిని అర్థం చేసుకోవడానికి దక్కని చేయూతలే.

అనువాదాలేగాదు దక్కని అనుభవము గల, భాషా నైపుణ్యముగల, భావప్రకటన సౌకర్యముగల ఉత్తమ కవులుత్రి — అనుట అతిశయోక్తి కాదు — అనృత కాదు.

సాహిత్యపు విలువలు దిగజారిపోతూ — పుస్తక ప్రచురణ వ్యాపార దృష్టితో కొనసాగుతున్నతరుణంలో ''విశ్వోదయ (కావిత) వారు 'శ్యామపర్ణి' వంటి పవిత్ర పుస్తకాలను ప్రకటించ నిర్ణయించు కొన్నందులకు అభినందనీయులు.

—మహావాది

సినిమాలు కారణం కాదు

6 వ పేజీ తరువాయి

త్రోవనా వీరిస్తుంటారు.

కంట్రాక్టు నాటకాలు

రెండవ కారణం—కంట్రాక్టు నాటకాల పద్ధతి. ఏ మూలలో ఆవకాశం దొరకని నటులు అడపా—దడపా నాటకా లాడుతున్నారు. కొందరు కళా మకులు ధనార్జనైః దృష్టితో గానివ్వండి లేక కళాభిమానా తత్పరత్వంతో గానివ్వండి, వీరి చెల్లాచెదురైన నటులకు ''నాటకాని కింతయని ధనాశజూపి నాటకా లాడిస్తూ వచ్చారు. కాని చక్కని కట్టుబాట్లతో నిత్యసాధనతో ఆడిన ఆ నాటకాలలో లాగా కిరాయి నాటకాలు ప్రజలను రంజింపజేయలేక పోయినవి.

మూడవ కారణం, నాటకాల్లో క్రొత్త దనం లేక పటం, ఎప్పుడో నూరు సంవత్సరాలక్రితం వ్రాసిన నాటకాలే ఈనాడు నటులు ఆడుతున్నారు. అందులో క్రొత్త దనం లేదు సరిగదా ఉచ్చారణలోగాని, హావభావ ప్రకటనల్లోగాని నటులు ఉన్నత సభాస్థుందుకోలేక్రత్తు న్నారు. రోజు కొక క్రొత్త సినిమా వస్తున్న ప్రతీ రోజుల్లో ఆపూర్వకాలపు నాటకాలే ఆడుతుంటే ప్రేక్షకులు కరువైపోవడంలో ఆశ్చర్యంలేదు.

ఈ మూడు కారణాలే గాకుండా మరొక కారణం ఉంది. నాటకాలను తీర్చిదిద్దే విధానమే వ కనూర్యంగపట్టింది. ప్రజారంజకంగా నటకాలు ఆడుతూ పాడుతూ నటులకు ఎన్నో ఆటంకాలు ఏర్పడుచున్నవి.

రంగాలంకరణ

నాటకాని కనువైన రంగాలం రణ చేయటానికి విశాలమైన రంగస్థలం అవసరం. రెండు తెరగుడ్డలతో, ఒక కుర్చీతో నాటకి రంగాలంకరణము పరిగనుమా మవుతుంది. దర్శకుడైనా, రాజుమహేంద్రైనా, శృంగారమైనా కీకారణ్యమైనా అదేసనుకోవాలి ప్రేక్షకులు.

వినోదంతో విజ్ఞానాన్ని వెదజల్లవలసిన ఈనాటకాలు యిన్నిరోజు పాలవల్లకికానిహీనమైనవి, నిర్జీవమునైనవి. అయినా నాటకలక్ష్మి అందచందాలు అంతరించలేదు. నాటక మహోన్నతపు రంగనటివేదులు నటికీ తెలియలేదు. ఆర్థికంగా బలహీనపడి సాంకేతిక నిపుణుల సహకారాన్ని సల్పగిల్లి ప్రజాంజలిత్వము నాటకాలకు తాత్కాలికంగాగిస్తాయిందేమోగాని సినిమాల్లు పచ్చినందువల్ల నాటకాలు క్షీణదశ నందుకున్న పనటం పూర్తిగా సత్యదూరం.

విధి వైపరీత్యంవల్లగాని, లేక కళాపోషకుల సహకార సద్భావాలు సన్నగిల్లినందువల్ల గానివ్వండి, నాటక కళ పూర్వపు అన్నత్యాన్ని గోలుపోయినమాటయదార్థము. 'ముందువచ్చిన చెవులకన్న వెనుక వచ్చిన కొమ్ములు వాడి' యున్నట్లు సినిమాలు ప్రతిపొరుని ప్రాణ్ణ యంలో స్థానం సంపాదించుకున్నవి. సినిమా రంగంలో శాస్త్రీయచర్యతులద్వారా నిరాటంకం లేకుండా చేసిన కృషి మంచి ఫలితాలను చ్చింది.

నాటకాల కా పెట్టుబడిదారులు లేరు. నూతన్నూపు విలాస విభ్రమాలతో నాటకక్షేత్ర నిలిపట్టాకి నూతన్న పాధనాలతో ప్రయత్నంచేసే నాటకాలకు సబ్సిడీ నివ్వడమన్నది తాత్కరణాలన్నప్పుడే ఆట రక్షణం కుదుటపడు సినిమాలు అన్నకోణాలలో నిపుణులను నియమించి మంచి ఫలితాలను సాధించినవి.

తాత్కాలిక ప్రయోజనాలకోసం నాటకాలాడుతూ సినిమాలు వచ్చినందువల్ల నాటకాలకు ధనము రావడంలేదని ''నిందు''నుసినిమాల మీదవేసి దిగాలబడి కూర్చున్నందువలన ప్రయోజనం లేదు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ విడిపోగా మిగిలిన అన్ని రాష్ట్రాలలో నాటకకళ మంచి యభివృద్ధిలో నున్నదని వింటున్నాము. ప్రస్తుతంలోని ప్రమోద వృత్యాల ప్రతిరూపము మన కండ్ల ముందు నుదురని, హృదయాన్ని కదిలించే మధుర సన్నివేశాల కల్పనా చాతురితో నీతి దాయకమైన కళాభరితతో, నటనా సామర్థ్యంగల నటులతో ఆడిన నాటకాలు నాటికీ నేటికీ—ఏనాటికీ రాణిస్తవి.

కళారాధనలు కవు, కళాపోషకులు కలసి సమన్వయతతో, సహకారభావాలతో నిండు హృదయంతో కలిసి కృషిచేసే నాటక కళాసమితి అందెల రవళి ప్రతి మన్నువు చెవులలో ప్రతిధ్వనించేట్టుగా చేయాలి. పరిక్రొత్త రూపు సంతరిస్తు నవ కార్యాలి. నాటకకళ పునీత పీటంలో స్థానాన్ని లించి గౌరవ ప్రతిపత్తులతో పూర్వపు ఉన్నతమును చేయాలి.

పుస్తకపరిచయం

శ్యామపర్ణి

(కవయిత్రి—అనసూయా, 1/8 డెమ్మీ సైజు, 137 పుటలు, మూల్యము వెలగు రూపాయలు, విశ్వోదయ ప్రచురణ — కావలి (నెల్లూరు జిల్లా).

''కవయ: క్రాంత దర్శన:'' అన్నారు పెద్దలు. సర్వసాధారణమైన ప్రాకృతిక సన్నివేశాలలో అదితీతమైన చైతన్య శక్తిని మహాకవులు దర్శిస్తూ వుంటారు. ఆ లోకిక దర్శనము వల్లనే కవి ఋషితుల్యు డవుతాడు. దర్శనం అంటే పవిత్రమైన భావాలలోని ధర్మాశమును గుర్తించుటయే. ఇటువంటి దర్శనము గలవాడే ఋషి అనిపించుకొంటాడు. ఆట్టి ఋషి కానివాడు కవి కాలేడు. అయితే కవులందరూ ఋషులేనా ? అంటే అది వేరే ప్రశ్న. ఇక కవిత్వం అంటే కళాత్మకమైన భాషతో కూడిన కథానువు. ఇటువంటి కళాత్మకమైన కల్పన కావించుట అందరికి అందదు. బాటలో ఉండదు. ఎవరిపోమ్మళ తిని యెన్నో ప్రజ్ఞ గలవానికే అది సాధ్యము. ఇటువంటి ప్రజ్ఞనే ప్రతిభ అంటారు. అలాంటి ప్రతిభను ఆశ్రయించి, కమనీయంగా, రమణీయంగా, నిపుణంగా పల్లన చేయగలవాడే 'కవి' అవుతాడు. ఇటువంటి కవి చెప్పేదే కవిత్వం అనిపించుకొంటుంది. కవిత్వం ఒక కళ — కమ్మని అనుభూతి. చదలోపర్యన్తైన దంతా కవిత్వం గాదు — కానంత మాత్రాన కవిత్వం కాకపోదు. కవిత్వమునకు ప్రాణము పదాడంబరము గాదు — లోపైన భావము. అది ధ్వని ప్రాధాన్యమైనదై ఉండాలి. అప్పుడే అది పదికాలాలపాటు సాహిత్య భవనంలో నిలిచిపో గలుగుతుంది.

ఆధునిక కవిత్వములో రవీంద్రుడే అగ్రగణ్యుడాయెను. ఆయన కవిత్వపు లోతులు తెలిసికొనుట అంతతమాత్రపు వారికి అందుబాటులో లేనిది. ''గార్డెనర్'' అనే ఆయన కవితా సంపుటిలో గల రచనలు — అవి చిన్నవైనను పెద్దవైనను — అగాధ భావసంపత్తు తులతూగుతూ వుంటాయి. నేటి భావకవులకు — అభ్యుదయ కవులకు — తదితరులకు — రవీంద్రుడే మార్గదర్శి. ఆయన కృతులను పిందరెందలో తమ భాషలోనికి అనువదించినారు. ఆయన గార్డెనరును గూడ తెనుగులోనికి చాలమంది అనువదించి వారు.

అటువంటిఅనువాదములలో 'శ్యామపర్ణి' ఒకటి.

ఈ కావ్యానికి 'తోటమాలి' అని పేరు పెట్టకుండా 'శ్యామపర్ణి' అని పేరుపెట్టడంలోనే అనువాదకునిగిరి ప్రత్యేకత — స్వకీయ మౌతున్నది. ''శ్యామపర్ణి'' చదివే వారికి అనువాద మనిపించదు. సాధారణంగా ఒక బాలోని కవితను — కృష్ణశాస్త్రిగారు చెప్పినట్టు — మరొక భాషలోనికి అనువదించడం మహా కష్టం. ఎంతో అనువాద నైపుణ్యమూ మూలానికి ప్రతిధ్వనిగా త్రవే ప్రయత్నం దని ఒక విమర్శకు డంటాడు. ఇటువంటి అభిప్రాయం కలుగకుండా అనువాదాలేగారు మూలాన్ని యథాతథంగా సొంత రచనలాగ అనువదింప గలిగినారు.

'శ్యామపర్ణి'' లో అనే ఖండికలున్నవి. నిజానికి ఒక్కొక్క ఖండిక ఒక కావ్యమే. ఈ కావ్యాన్ని అనువదించుటకు మూలకారణం తన చెప్పిన్ని ''రాజును చేలులారా పల్లకాటి కర్పించి పిడికెడు. బూడిదతో ఇంటి గడపలో కాలూని ఎంతలో రవీంద్రుని 'తోటమాలి' లోని చెతి కందుటయే. ఇందులోని ప్రతిమ ఖండిక ''ఇవన రేత''. ఇవన ఎవరు? (సకాశికలో శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డిగారు చెప్పినట్టు ''ఈ 'జీవనవేత రవీంద్రుని కవిత్వమే తన్ను మరో కటిగాదు. కవికిగల ఉత్సాహశక్తియే గాని అస్వామిమా గాదు. ఈ నశ్వర జీవితానికి — రాగల అజంతశాంత సచ్చిదానంద సామ్రాజ్యానికి — మధ్య జీవన జేత ఒక వంతెనవంటిది. కవియొక్క బహుజన్మలను, బహుదశలను సమన్వయం చేసే అధ్యాత్మ''. ఇందులో ''ఇదే లకు సంపకు దేవి! నీ పాదాలపై నే పడియుందని'' అన్న మాటలో రవీంద్రుని జాతీయ భావన, పరాసుకరణముపైగల ఆయుష్టత, ప్రస్ఫుటం మవుతున్నవి. ''శ్యామపర్ణి కి ఎన్నటికీ చెరిగిపోని సనాతనకళాకాంతులను. కీర్తిదిద్దుచు దిశ 'జీవన దేవత యే. ''కవి! అనే ఖండికలో ''జీవన నావిని తీరాన కూర్చొని, పాలకోకిక చిలత లలో పడిపో ఎలాగ? తలలువుల వేసికొని నన్ను ముక్తికోసంతపస్సుచేస్తూకూర్చోవా ? అన్న మాటలలో కర్తవ్యబోధ వినిపిస్తుంది. ''ఎందరో! అనే ఖండికలో ''అనిచిత్యానికు ఆతిథ్యం అందివ్వడంలోనే ఆనందం'' అన్న మాటలలో భారతీయ ధర్మ ప్రాభవం కనిపిస్తుంది. ''ఆరని కోరికలో'' లో ''నక్షత్రసీమ కావల పిట్టవాడేనా స్నేహిరా! వెదకేకొద్దీ దూరమయ్యేవేనా? అన్న పలుకులలో భగవదన్వేషణములోని భక్తుని హృదయావేదన ద్యోతక మౌతుంది. 'తీరని కోరిక' లో ఆడని పక్షి — పెంపుడు పిట్ట సంవాదము మనస్సుకు స్పోర్తి యిస్తేనే ప్రకృతి అర్థమౌతుంది అనే రవీంద్ర భావనకు ప్రతిబింబము 'వాంత' లో కోరిక అనంతమైనదనీ, దానికోసం ప్రాకులాడే కొద్దీ అది దూరమౌతుందనీ, ఒక్కప్పుడు కోరినవి దొరకవని దొరకేవి కోరరనీ రవీంద్రుడు స్పష్టంగా చెప్పాడు.

ఇట్లా ఉదహరిస్తూ పోతే ప్రతి ఖండికలోనూ ఏదో ఒక జీవిత సందేశం గోచరిస్తూనే ఉంటుంది. వీటిని చదువుతున్నప్పుడు ఆ రవీంద్రుడే పాటకునకు స్ఫురణకు వచ్చులాగున అనువదించుటలో అనువాదాలేగారి నైపుణ్యము ప్రకటిత మౌతుంది. అనువాద రీతి చందోబద్ధము కాకపోయినప్పటికీ, కేవలం వచన రూపంలో సాగినప్పటికీ, ఆ వచనమైన ఒక పరిమాణంలో ఉండకపోయినప్పటికీ, ఆ రచనలో ఒక పూపూ — దానికతగ్గ 'లయ' ఉన్నవి. పదముల పొందికలో కమనీయత— సరళత — గంభీరత — భావశబలత తొణికిసలాడుతూ వున్నవి. అచ్చటచ్చట వ్యాకరణమును కందుకుటలో లేని — వ్యవహారమునకు దూరమైనట్టి — పదాలు కొన్ని దొర్లినవి. అవి బుద్ధిపూర్వకముగా ప్రయోగించినవే అని మా నమ్మిక.

ఈ కావ్యంలో రవీంద్రుడు అనేక విషయాలను గురించి తన భావాలను స్పష్టీకరించాడు. వాటిలో కొన్ని — (1) ''సుఖం మంచు బిందువు — మాయ మవుతుంది నవు అనే — కాని శోకం శాశ్వతబంధం (2) ''జీవితమంతా వ్యర్థమనీ మాయ అనీ అన కండి'' (3) ''కోరికలకు గళ్ళెంవేస్తే కైవల్యం అబ్బుతుందా? (4) ''హృదయం లేదనికోసం హృదయం పగలకొట్టు కోవడం మతిహీనతనం (5) ''పాయిదగ నీడలో (బతుకొక బుడగరా— నీటిపైన పడకరా — నింగిలో నవ పడకరా.'' ఈ కావ్యాన్ని గూర్చి ప్రకటిలో శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డిగారూ, భావిలకలో శ్రీ దేవుల పల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారూ చాలా చాలాచెప్పారు. ఆ చెప్పినవన్నీ యథార్థాలే. శ్యామపర్ణిని అర్థం చేసుకోవడానికి దక్కని చేయూతలే.

అనువాదాలేగారు దక్కని అనుభవము గల, భాషా నైపుణ్యముగల, భావప్రకటన సౌకర్యముగల ఉత్తమ కవులుత్రి — అనుట అతిశయోక్తి కాదు — అనృత కాదు.

సాహిత్యపు విలువలు దిగజారిపోతూ — పుస్తక ప్రచురణ వ్యాపార దృష్టితో కొనసాగుతున్నతరుణంలో ''విశ్వోదయ (కావిత) వారు 'శ్యామపర్ణి' వంటి పవిత్ర పుస్తకాలను ప్రకటించ నిర్ణయించు కొన్నందులకు అభినందనీయులు.

—మహావాది

గ్రహస్థితి

గ్రహస్థితిప్రక్రియ— మేషంలో కేతువు, సింహంలో రవి, బుధ,శుక్రులు, వృశ్చికములో కుజుడు, మకరంలో రాహువు, కుంభంలో చంద్రుడు కర్కాటక, సింహం, కన్య, తులలలో.

ఈ వారము వేరు జూనప్పు, మూడు ధరలు, క్రమంగా పెరుగుతవి.

తారాబలం-చంద్రబలం

30 — 11 — 69 నుండి 6 — 12 — 69 వరకు

మేషం

(అశ్వని, భరణి, కృత్తిక, 1పా)

ఈ వారము గురు, బుధ, శుక్ర,రాహువు, వారాంతములుండి, కుజుడు, అనుకూలురు. శుభాశ్చర్యతను అనుభవించగల కాలము మీరు చెట్టి ప శుభ, పుణ్య కార్యాలు నెరవేరుతాయి. ఆశయాలు ఫలించటం, బంధు, మిత్రుల సహాయము, సంపదలు, పొందటం, దైవ సహాయం కూడా బాగా ఉంటుంది. వ్యవహారాలపట్ల జయాలు పొందటం, ఉద్యోగులకు ప్రమోషన్లు స్థాన మార్పులు కూడాఉంటవి. ఆర్థిక పరిస్థితులు బాగుంటవి. ఇతరులకు, ఉపకారాలు చేసి, మెప్పును కూడా పొందగలరు. వ్యాపారస్తులకు, ఇప్పటి మండి ఆర్థికంగాబాగా లాభించగలదు మాతాపిత్రులు బడులకు పెట్టి వ్యాపారాలు సాగించటానికి మంచి కాలము. క్రియ, విక్రయాల వలన, లాభములుంటాయి. లాభ, ప్రయాణాలుంటాయి. పేరు, ప్రతిష్ఠలు పొందగలరు.స్పెక్యులేషన్ లాభిస్తుంది. వ్యవసాయదార్లకు బాగుంటుంది. విద్యార్థుల కు, జయం లభిస్తవి.

వృషభం

(కృత్తిక,2,3,4పా,రోహిణి,మృగశిర1,2పా)

ఈ వారము గ్రహాలు, యేమీ అనుకూలం లేకపోయినా, వారం చివరనుండి, బుధుడు అనుకూలమవుతాడు. వారమంతయు మిశ్రమ ఫలితాలే సూచిస్తాయి. ధనసంబంధించిన బాధలు, కుటుంబఖర్చులు బాగాపెరగటం, మాటనిలుపుకోవలేని పరిస్థితి, చిలిపి తగాయిద